

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

5 Iunie st. v.

17 Iunie st. n.

Essé in fie-care duminéca.

Redacțiunea în

Közép-utca nr. 395.

Nr. 23.

ANUL XIX.

1883.

Prețul pe un an 10 tl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

De-acuma...

De-acuma nu te-oiu mai vedea...

Remâi, remâi cu bine!

Me voi ferii în calea mea

De tine.

De astăzi dar tu fă ce vrei,

De astăzi nu-mi mai pasă,

Că cea mai dulce 'ntre femei

Me lasă.

Căci nu mai am de obicei,

Ca 'n nopțile acele,

Să me îmbêt și de schintei

Din stele.

Când, degerând atâtea dăți,

Eu me uitam prin ramuri,

Și așteptam să te arăți

La gémuri.

Și cât eram de fericit

Să mergem împreună

Sub acel farmec liniscit

De lună.

Incât în taină me rugam

Ca noaptea 'n loc să stee,

În veci alături să te am

Femeie!

Din a lor trecât să apuc

Acele dulci cuvinte,

De cari ați abia mi-aduc

Aminte.

Căci decă astăzi mai ascult

Nimicurile-aceste,

Îmi par o veche, de demult

Poveste.

Și decă luna bate 'n lunci

Și tremură pe lacuri,

Tot o să-mi pară că de-alunci

Sunt vécuri!

Cu ochii serii cei de 'ntâi

Eu n'o voi mai privi-o;

De-aceea 'n urma mea remâi,

Adio!

M. Eminescu.

Amintiri din vremuri.

(Pagine din viața lui Depărățeanu.)

(Înceiere.)

VIII.

În Bucuresci elocoteau pasiunile politice ca ose-mintele celor păcătosi în cazanele infernului. Ciocoi cu boerii, séu parveniții cu nobilii, or străinii cu pămên-tenii, erau în luptă. Fie-care ședință a Camerei eră un adevérat câmp de bătaie, în care urile, intrigele, sen-timentele de clică, năravurile hrăpitóre se deslânțuiau, luptându-se corp la corp cu principiile de libertate, cu neatérnarea persónei și a cuvéntului, cu regenerarea națională. Numele lui Cogănicean sbură din gură în gură, pentru unii ca un talisman de desrobire, pentru alții ca semnul unui cataclism social apropiat; produ-cându-le unora bucurie, altora întristare; dând unora încredere, altora temere; mergând ca o grindă puter-nică pe valurile acestei mări furtunóse, adesea afundat, dar totdeuna sigur că va reveni la suprafață. Vodă-Cuza și cu primul seu ministru înțeleseseră, că eră pré mult timp de când dormiam. Vodă-Cuza și cu primul seu ministru aveau înimile mari și pasiunile mici, când eră vorba de moșiea obstescă. Ei lucrau mână în mână, Domnul cu încredere în ministru și ministru cu sprigin în Domn și încredere în țéră. Ei erau singurii convinși, că geniul acestei țéri i va înțelege, înțelegând reformele ce dau. Ei singuri în mijlocul acelor furtuni formida-bile, își păstrau frunțile senine și neclătinate, ca ste-jarii pădurilor prin fumul norilor și sbuciumările ura-ganelor. Ei singuri, ei numai, acești doi ómeni, Domnul și ministrul, unul cu fruntea în raze, celalalt cu capul în lumină, mergeau, gonind întunericul capetelor strímte, cătră țelul obstesc, cătră mărirea nației. Și astăzi... astăzi aceste două figuri dorm: una sub umedul strat al pământului, alta sub apésătórea greutate a indife-renții. Istoria, sfântă istorie, va înscrie pe paginile sale nepétate în litere de aur aceste două anume: Cuza și Cogănicean — și tot sfânta istorie va pune doliu îm-pregiurul filelor pe cari se vor scrie numele trădători-lor. Spatele pe care Cuza a subscris abdicarea, va sluji în vecinicie ca mésză simbolică pe care intriga și

nerecunoștința au condus mâna geniului spre a-și iscăli singur verdictul morții. Cuza a murit, dar Cuza trăiesce! Cogălnicean e pe jumătate uitat, dar vouă tuturor câți l'ați uitat, ve e mintea intunecată, sunteți orbiți de pasiuni, nu mai vedeți, nu mai auziți, a-ți amuțit! Și ce au făcut ore mai mult, pentru patriilor, Cavour cu Vittorio Emanuel? ce diferență este între dârșii și Cuza cu Cogălnicean? Nu au făcut nimic mai mult și nu este nici o diferență, de cât că Vittorio Emanuel a murit pe tron și contelui Cavour i s'au ridicat statui; ăr Cuza a murit pe pământ străin, isgonit, pribeg, singur, și Cogălnicean e apröpe uitat, apröpe gata să fie invins în alegere de cel d'ântăiu copil roșu care ar ridică capul.

Printre ömenii tineri din parlamentul țării, Depărățean ără un aprig apărător al ideilor de libertate și de stabilirea unei egalități posibile între boer și țeran. Atunci, mai mult de cât ori când, țeranul ără ilot. Atunci, mai mult de cât ori când, el avea nevoie de a fi susținut. Depărățean își luase în Camera frumosul rol de orator-scriitor, și dușmanii lui aveau să se temă atât de cuvântul cât și de condeiul seu. El însă vorbea rar, pentru respectul ce datoră colegilor sei, mai bătrâni și mai vechi de cât dârșul în arta de a vorbi și de a face politică. Visul seu cel mare, după ce väduse unirea Moldovei cu România, ără, ca a fie-cărui tiner patriot de atunci și pöte și de acum, unirea tuturor Romanilor sub un singur cap. La acesta lucră pe cât îl ertau mijlöcele și pe cât nu-l impedecau șefii partidului seu, mai calmi și mai moderați. Adesea ori cugetând la miseria în care väduse pe țeran acasă și la lücsul și somptuositatea în care trăiau fiii Grecilor, romanisați și patriotisați, în Camera țării, îl apuca des-gustul, și, după ce declară că dinainte acordă ori ce libertate țeranului seu, după cum i acordase pământul din moșia sa, se retrăgea pe o bancă în fundul Camerării și acolo visă la mărirea viitoare a națiunii și la micimea prezentă a ömenilor. Câte odată gândul seu îl pornia pe urmele Mariei, și pe urmele ei ără fericit, inchipuindu-și cum trăia ea impregiurul bătrânului seu tată, seu, mai bine, cum trăia bătrânul impregiurul ei, naiv, vesel și mulțumit. Sânt flori, își inchipuia Depărățean, pentru cari zarele sörelui străbat adesea printre mi de frunđe, ca să le încăldescă seu să le fure parfumul. Tot astfel sânt ființe în lume, pentru cari ai străbate nemărginirea, ca să le poți vedé adânceimea sufletului seu să le poți înțelege taina privirii. Italia... să mai merg în Italia... cu adevărat ar fi o mare odihnă pentru spiritul și impresiunile mele; dar ea m'a öprit de a o urmă...

Pe Tache Horea adesea îl întâlnea la Camera galant, vesel și nepăsător. Pe lângă ministrii, și în special pe lângă Cogălnicean, cu totă importanța sa, se reducea, se anihilă atât de mult, în cât l'ai fi luat drept un miser postulant, venit după pulpana vre-unui deputat. De îndată însă ce remănea cu alții mai pe jos de cât el, își reluă ărăși masca mândriei și aerul înaltei sale persoane. Câte odată întâlnea pe Depărățean, și atunci, cu o profuziune de mișcări și de vorbe, i dicea:

— Ce mai faci mon cher, esti bine? Ce-ți face familia? Nu te-ai dus nicăiri erna asta. Eu, uite-me-s, nu-mi väd capul de treburi. Acum viu într'o fugă dela palat după ministrul justiției și nu-l väd pe-ăci M. S. Dömnă m'a însărcinat să-i comand colecția bucăților lui Bach și trebuie să-i duc rezultatul. Multe complimente boerului decă te duci la țără. Apropos, n'ai dta L'esprit des Lois de Montesquieu? — Și, fără să aștepte răspunsul, plecă.

În astfel de vise și cu astfel de ömeni trecü Depărățean erna și mai totă sesiunea Camerării din anul

acela. Cătră primăveră, sătul de sgomot și de intrige se duse la moșie să-și vedă părinții. Căutând pe mäsă sa de lucru, dete de volumul lui Gérard de Nerval în care Maria i scrisese cea din urmă dorință a ei.

Prima sa cugetare fu să plece chiar de a doua zi. Cu töte rugăciunile tatălui seu, el nu mai așteptă de cât desghețul Dunării. După o lungă și ostenitoare călătorie, ajunse la Palermo.

Palermo, vechiu și renumit oraș al Siciliei, scump Romănilor pentru remășițele unuia dintre cei mai însemnați bărbați ai lor, remășițele lui Bălcescu; Palermo, în care marele istoric și patriot a respirat cele din urmă cäsuri ale existenței sale; în care cugetarea lui a format pentru noi, toți Românii, cele din urmă planuri de mărire, cele din urmă visuri de înălțare; Palermo, cetatea cu turnurile masive ale evului mediu, cu palatele sale de piétră aninate pe vërfurile stâncilor, cu inscripțiunile sale heraldice înegrite de arșița sörelui; Palermo, care adesea a pus în mișcare nobila și delicata cugetare a lui Bellini, Palermo, avea să primescă în sinul seu pe un al doilea bărbat al țării, pe Depărățean.

Alături de Palermo, într'un sătuț de câteva familii de pescari, ără o mică vilă, apröpe părăsită de un Englez, care venise cu câți-va ani înainte în fie-care erna spre a-și lungi zilele. Acolo se aședase Maria cu tatăl seu. Depărățean se presintă în satul lor cătră seră. În capul scării întâlnește pe tatăl Mariei cu aerul trist și neliniscit. Se vedea de pe fața bătrânului, că viața în țără străină i scurtază zilele. Cum el vädü, îl luă în brațe ca pe copilul lui, întrebându-l de ce mai ără prin țără, de cine murise, de cine mai trăia; cum mai mergea guvernul; ce prefect mai aveau și o mulțime de ale lucruri.

— Bine că ai venit Alcesandru, — el învățase a-i dice pe nume, — Maria nu ese de loc. Tot me 'ntrebă decă am mai auzit ceva de prin țără. Bărbatu-seu nu i-a scris de mult.

— A... da, e förte ocupat.

— Bine, bine, haidem la dënșă.

Și, fără a mai ascultă protestațiunile lui Depărățean, îl introduse într'un salon a cărui fačadă ără deschisă pe o terasă care da pe mare. Rațele sörelui în apus, străbăteau voiöse printre cutele unei draperii de mëtase ale cărei mi de flori și floricele aurii se aprindeau ca de foc la lumina lor. Un aer cald, dar plin și sănëtos, venia de pe suprafața apei, lină și limpede, să tremure crângile portocalilor, cari decorau, în vasele lor mari, marginile terasei. Înainte se vedea marea, încadrată în draperie ca într'un ram, formând un orizont nețermurit, în continuitatea căruia se zăriau mici puncte albăstriei, legănându-se pe pânze până dispăreau. Un miros plăcut de cărbune, particular satelor și orașelor de apă, se simția în aer, ăr la rari intervale fumul gros al vre-unui vapor se desenă pe pânza albastră a mării, dispărënd și el în strigătele și semnele celor după țerm.

Maria sta într'un fotoliu, în fața acestui tablou viu, cu un album pe brațe, și se părea că scrie seu desenă ceva. Când intră Depărățean cu tatăl ei, ea nu se întörse.

— Maria, — dise bătrânul, — étă cineva care-ți aduce noutăți din țără.

Atunci se întörse cătră dârșii.

— Alecsandre!... A... domnule, ertă-mi mirarea și emoțiunea pe care nu mi-o pot stăpăni; dar e atâtă timp de când n'am vädut un Român... și cu deosebire un cunoscut, un prieten... Vederea dumitale me umple de bucurie, dar în același timp me intristeză: au vei fi suferind și dta de vr'o bolă de piept ca să vii la Palermo?

— Eu ies pentru o jumătate de cês, — țise tatăl ei. Acum Maria te va întrebă indestul pentru ca să nu-ți mai rămâie vreme să-mi răspunzi și mie. Mai pe urmă...

Remași singuri, ei tăcură câteva momente. Depărtașan se uită la ea. Maria slăbise mult.

— E frumos la Palermo, dle Alecsandre?

— Da, dămnă, e frumos. Mai adineora me întrebați decă sufer de piept. Eu nu sufer, dar dvăstră imi păreți mult schimbată.

— În bine s'eu în rău, — întrebă ea zimbînd și uitându-se la d'nsul.

— În bine, dămnă, pentru figură.

— Acesta me bucură. Doriam să me veți înainte de... doriaș în fine să me veți; și sînt cu atît mai fericită cu cît me găsești mai frumoșă. Veți, dle Depărtașene, prin țerile aceste calde țe se pare că n'o să mai mori nici odată. Și cu tôte astea... Sînt sigură că în mintea dumitale de poet trebuie să me compari acum cu vr'o roșă încă strălucitoare, dar care la cea dintăiu tremurare a remurei se va scutura.

El nu răspunde nimic acestei glume.

— Te-am sup'erat p'ote. Ertă-me și spune-mi ceva despre dta și despre țera noastră. Iți mărturisesc că de patru luni, ca să me întălnesc cu un Român, trebuia să me duc în oraș, la morm'ntul lui Bălcescu. De cînd m'am legat prietenă cu spiritul acestui om mare, m'am făcut mai serioșă, am început să inv'et istoria țerii. În adev'er, Românii nu se gîndesc ore să ducă remășițele lui Bălcescu acasă la d'nsii? E o nedreptate pe care Dumnezeu nu o p'ote îngădui cătră acest martir. Dic Dumnezeu, căci ômenii îngăduesc tôte nedreptățile, numai să nu-i supere... S'eu p'ote dta ai venit pentru acest sf'ersit la Palermo.

— Nu dămnă.

— Atunci?

— Am venit să-ți îndeplinesc cea din urmă dorință.

— A mea?

— Da. Mi-ai scris să viu la Palermo și etă-me-s. Numai, am venit așă de tărđiu, căci tărđiu am găsit dorința dtale scrisă în Faust. P'ote că a și fi plecat mai de mult, dar me opriseși de a te urmă.

— A... domnule, e pr'e frumos din parte-ți, și-ți sînt datore multă recunoștință pentru ac'asta orbescă ascultare ce-mi dai. Te-am oprit... o, da! te-am oprit, căci nu mai puteam!... Ah, a iubi și a fi silită să taci... Te-am oprit Alecsandre, dar după aceea țiam scris să viu, căci acum nu me mai tem de viitor. Vino și iubesc-me ca altă-dată. Spune-mi simțirea ta cu vorbe dulci, cu vorbe de foc; spune-mi că m'ai iubit totdeuna, că ai cugetat la mine, numai la mine... Eu? o... eu nu am avut alt vis de cît de a te revede, de a-ți stringe m'ana, de a-ți spune că nu ai lipsit un singur moment din cugetarea mea. Și acum, pentru ce nu-ți aș spune ceea ce sînt și ceea ce voiu deveni în eur'end. Sînt oftic'osă. Am ris ac'esea de romanele cari sf'ersesc tragic, și cari, mai mult s'eu mai puțin, s'emenă Damei cu camelii, dar se vede că e scris ca fie-care cetitor s'eu fie-care privitor să devie cel puțin odată în viața sa actor. De ce m'am imbolnăvit, nici eu nu șeu. Se pare însă că a ingrămădi în suflet durere peste durere, suferință peste suferință, fără a le spune, fără a le plînge, fără a le murmură, este a plecă pe drumul care duce la Palermo. Căți ani sînt 100 de ani, atît de incet au trecut țilele de dor. Veți, se vede că dorul trăiesce, nu e o poveste. Tocmai citeam niște poeșii vechi, din cari am oprit în albumul meu o strofă:

Supt a sufletului g'enă,

E o tainică poi'enă

Cu flori albe de mohor
Și cu triste flori de dor.

Căt e adev'erat! Sub g'ena sufletului e o poi'enă în care cresc tristele flori ale dorului...

Depărtașan o ascultă fără a țice un singur cuv'ent. Ea spusese că eră bolnavă. Trebuia dar să m'oră. Ea?

— Se țice că lirismul dovedesce, pentru societatea, ca și pentru ființa pe care o stăpănesce, o mare innăltare a moralului. Ac'esta imi face multă on'ore, căci găseșc astădi că, de și am ris mult de poeții lirici și de p'ersonele jalnice, eu ênsu-mi am avut în fundul sufletului o inclinare naturală cătră melancolie. Nu așă că am fost o femeie tristă? Vei put'e după m'ortea mea să scrii un Roman, care să atingă multe suflete. Caută numai de a-mi ascunde bine numele.

După aceea își intinse brațele cătră el și se sculă incet după fotoliu spre a se plimbă la brațul lui pe terasa ce da pe mare.

Trăiră o lună încă la Palermo, fericiti. Fericiti! Cugetați bine.

După aceea se întorseră în țeră. Ajuns, Depărtașan se bolnăvi. În anul 1865 se stinse, simplu și erăși departe de d'nsa cum și trăise, la moșia sa. Ea a trăit încă, și trăiesce și astădi. În romanul care s'ar fi putut scrie despre d'nsii, simplu și nepretențios ca și viața lor, numele i s'a tăcut.

1879 octomb're.

Duiliu Zamfirescu.

Bibliografie.

„Thracicae res“.

I.

„Bulgarii din munții Rhodope (Bulgaria orientală) sînt Români slavisați; Românii sînt de origine tracică“. Ac'esta este quintesența unui tractat apărut sub titlul: „Thracicae res“ în: Analele Societății antropologice din Viena ¹⁾ scris de dl dr. Fligier.

Eu cred cumcă acest tractat va deșteptă interes pentru fie-care Român, de aceea imi permit a face despre d'nsul o dare de s'ema.

Înainte de tôte amintesc cumcă dl dr. Fligier este unul dintre cei mai adepți inv'etăcei de ai lui Rössler, carele ca și magistrul seu și ca și Tomaschek și alții se încercă de mai mulți ani a probă cumcă toți Românii de astădi sînt de origine tracică. Îns' cum? Tracii au dispărut de mult din istoria pop'orelor. Dară cum și unde au dispărut? La ac'esta întrebare ce ne descopere dl Fligier? Tracii s'au romanizat, er cei ce au ramas în Bulgaria orientală, în ținutul Rhodope, mai tărđiu s'au slavizat. Așă Bulgarii ce locuesc astădi ținutul dela Rhodope sînt de origine tracică, cari mai întăi s'au romanizat și după aceea s'au slavizat. De aci să face paradocsa conclusiune, cumcă toți Românii sînt de origine tracică, și prin urmare aparțin ramului tracic-illiric al rasei indo-germane.

Etnografia modernă se servesc de următorele 3 căi la constatarea originii pop'orelor:

a) Calea limbistică respective a filologiei comparate, care este cea mai însemnată pentru că limba este criteriul unui popor.

b) Calea istorică și

c) Calea antropologică (Cranilogia) și arheologică.

Dl Fligier a v'edut însă cumcă nu p'ote să ajungă

¹⁾ Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien, XII Band, III et IV Heft; Wien, Gerold's Sohn 1882.

la scopul propus de a proba cumcă Românii sînt de origine tracică nici pe una din căile indicate acceptate în știință.

De aceea începe a-și cerea norocul pe alte căi și în urmă află pîtra filosofală folosindu-se de basmele, legendele (Märchen) și de poezia populară română.

Multă bucurie a trebuit să simțescă dl autor cînd a cetit legende traduse și publicate în limba germană de cătră dîmna Mite Kremnitz²⁾ în cari se crede a fi aflat minunea minunilor.

Legenda cu Cyclopii este în o formă cunoscută la Români ca și la Bulgarii din Rhodope. Asemene susține dl Fligier cumcă Orfin al Bulgarilor din Rhodope identic cu Orpheus antic, este tot odată identic cu Petru din legende românesce.³⁾

O altă cheie crede a fi aflat dl autor în cîntecele Bulgarilor din Rhodope despre Alesandru (înțelege pe Al. Macedonianul). De ôrece Bulgarii n'au locuit peninsula balcanică pe timpul lui Alesandru marele, crede a fi lucru firesc cumcă locuitorii de astăzi sînt Români slavisați pentru că numai acestia au putut conserva această legendă, de unde deduce cumcă Românii locuiesc această peninsula de pe timpul lui Al. Macedonianul, dar firesce nu ca Români, ci ca Traci.

Este interesantă încercarea dlui autor de a dovedi cumcă legenda despre Alesandru marele este răspîdită peste tot locul printre poporul românesc. Și acesta se încercă a o face provocându-se la o notă alui I. K. Schuller,⁴⁾ din care arată cumcă la poporul românesc și astăzi se dice despre un om prost: „El nu scie nici Alecsăndria“.

Mai departe declară de falsă părerea dlor Léger și Pypin cari susțin cumcă peninsula balcanică și special locuitorii din Rhodope sînt slavi și-și exprimă temerea cumcă dl Léger, profesor de limbele slavice dela Collège de France, carele este trîmis din partea ministrului de instrucțiune în Rhodope ca să facă studii etnologice în fața locului, nu va fi destul de imparțial la facerea studiilor sale. În adevăr o curiosă temere are un pretins om de știință!! Mie mi-se pare că prin această temere se tradăză singur de parțial în studiile sale, ca să nu dic mai mult.

De aci în colo reproduce un tractat publicat în „Wiener Montags-Revue“ Nro 35 ex. 1882.

II.

Mai întăiu descopere cumcă toți Români cei culți, ba ênsuși ômeni erudiți ca dl Hășdău sînt domniți de prejudețul cumcă ei se trag dela Romanii cei vechi, cari au stirpit de tot pe Dacii vechi ca astfel sângele curat al descendenților valachici să nu se turbure prin amestec cu sânge barbar. Apoi dice: Acesta este o dogmă națională la Români. Însă pentru întărîrea acestei afirmațiuni nu produce nici o dovadă. Deci trecem mai departe.

Din inscripțiunile Daciei vré a descoperi dl Fligier, cumcă colonii Romani cari au colonizat Dacia au fost în parte Syrieni semitici (semitische Syrer) și cumcă Românii ca descendenți ai acestor colonii semitice trebuie să recunoscă pe Ôvrei, cari sînt asemenea de viță semitică, ca pe nêmul lor cel mai de aprôpe.

Precum Francesii sînt esențialmente descendenți

²⁾ Kremnitz, Rumänische Märchen; Leipzig 1882, Friedrich.

³⁾ I. K. Schuller identică pe Petru cu Hermes (Mercur) al Elenilor, apoi dice: Este cunoscut cumcă Petru jôcă o rolă fôrte mare în mitologia tuturor popôrelor. I. K. Schuller; Rom. Volkslieder p. X n. 11.

⁴⁾ Rumänische Volkslieder v. I. Karl Schuller; Hermandstadt 1859 p. V.

de ai vechilor Gali, ér Albanesii puri descendenți de ai vechilor Iliri, astfel s'au desvoltat și Românii din totalitatea nêmurilor tracică (Tracii, Bessi (Βέσσι), Geții, Dacii). Acesta teorie aprôpe identică cu a dlui Tamaschek tot din Graz, după cum vom vedé mai la vale, față de care dl Fligier reclamă prioritatea, este recunoscută de profesorul Schwicker și alți specialisti. Numai unii invêțați români cu escepțiunea dlui Cihac, carele este cunoscut din tendința de a arată cumcă limba nôstră este slavă, tendință urmată de Safarik Miklosich ș. a. și cu dl dr. Kiepert atât de nenorocit prin părerile sale etnologice, țîn mult la o rătăcire vechie.

Mai departe se încercă a susține cumcă părerea sa despre descendența tracică a Românilor se constată prin legende românesce traduse de Mite Kremnitz. Ori cine se pôte convinge cumcă Psyche a Tracilor celor vechi trăiesce și astăzi la Români. Metamorfósele constatate de dênsul la Bulgarii din Rhodope, cari au dat material la metamorfósele lui Ovidiu, se află și în legende publicate de dna Kremnitz. Multe trăsuri din aceste legende ne aduc aminte de mitul Eros și Psyche. În legende se amintesce adese ori cum ômenii se metaforséză în un cal, o vulpe etc.

Dar la alte popôre nu află dl Fligier astfel de metamorfóse? Vor fi rari acele popôre căroră se le lipsescă metamorfósările, prin urmare aceste nu pot servi de basă la studiul descendenții lor.

În legende românesce ocură fôrte des smeii. Esplîcă legenda despre țina Aurorei cu Petru și Cyclopul.

Apoi afirmă cumcă numele modern Petru a alunecat pe cel vechiu tracic, pe flotistul Orfeu, carele trăiesce și astăzi la Bulgarii din Rhodope ca și Petru în cîntecele și povestile românesce. Schuller am vêțut cumcă identică pe Petru nu cu Orfeu, ci cu Hermes séu Mercuriu.

Atât în cîntecele Bulgarilor din Rhodope, cât și în legende Românilor află dl Fligier mai mult numai reminiscențe păgâne însemnate și fôrte interesante, pe cînd creștinesci nu se află mai de loc. La Bulgari și Români se află deul: Sfântul Sóre și mumă-sa și deita Sfânta Lună, asemenea și Sfânta Vinere (Venus).

Întrebăm aci, ôre reminiscențele păgâne nu au putut să fte aduse din Italia (de cătră străbunii lor?) Omul imparțial va fi silit a recunósce numai această posibilitate din asemnarea diferitelor mituri române și latine atât de identice precum și din numirile identice?

Cele 17 legende traduse și publicate de Mite Kremnitz puse în paralel cu poeziile Bulgarilor din Rhodope publicate de Verkovic dau dlui autor destulă dovadă, cumcă Românii se trag din peninsula balcanică, după cum susține și Rössler, Schwicker și Hunfalvy, pe cînd invêțații români în legatură nenorocită cu dl Kiepert țîn la autochtonia lor din Transilvania (Dacia).

Eu însă aflu această afirmațiune a dlui Fligier fôrte neintemeiată. Teoria dlui Fligier nu este științifică, n'are caracter științific, este o teorie tendențiosă; prin urmare nu este ce combate, dar nici nu merită.

După acesta vine dl autor să esplîce unele reminiscențe antice din poeziile române.

Pe „Erculanul“ din poeziile adunate de Alecsandri îl deduce tocmai dela Hercules al Elenilor. Acesta i vine bine la socotélă pentru a dovedi cumcă Românii se trag din Rhodope. Mai logică după dênsul ar fi concluziunea să deducă originea Românilor chiar dela Eleni.

Pe „Păunaș“ din balada „Păunașul Codrilor“ îl asemnă cu deul Pan, provocându-se la dl Alecsandri, carele asemenea este de această părere. Însă dl Fligier

AURORA.

merge mai departe. Pe Pan, zeul codrilor, al Romanilor, îl deduce tocmai dela Pelasgi. Prin acesta vră se dovedească cumcă Românii nu au pe Pan dela Romani. Se poate presupune, dice dl Fligier, cumcă și Tracii au avut pe zeul Pan, ergo Românii au primit, după dl Fligier, pe Pan dela Traci și nu dela Romani.

Dar eu cred cumcă acesta espicare și deducere a Păunașului, ce ocură foarte des în poezia populară, nu este chiar fundată; sânt mai inclinat a admite derivarea lui dela cuvântul „păun” (pavo cristatus), o pasere care figurază foarte des la poporul român ca simbol al frumsetei și a cărei pene le pōrtă feciorii și fetele în pelerie și în cosițe ca podōbe alese. Acesta cu atât mai vērtoș, pentru că „păunaș” vine foarte des în poezia populară :

Frunză verde peliniță,
Pe cea verde moviliță
Se rotesce-o păuniță
Ș-un păun cu chica scurtă,
Eși bădiță de-l ascultă, etc.

În balada „Mihu copilaș” *Păunaș* vine numai ca atribut la Mihu :

Mihu copilaș,
Mândru Păunaș,
Păunaș de frunte,
Păunaș de codru etc.

Tot în această baladă ocură și

Janoș Ungurean,
Vechiul hoțoman
Unguru-i făloș,
Nu-i primejdios.

De aci se vede cumcă acesta baladă trebuie să se tragă numai după venirea Ungurilor. Seu dōră și Ungurii se trag dela Traci și sânt veniți din Rhodope? Ce mai știi, dl Fligier va fi în stare să facă și acesta descoperire hazlie, și în adevăr ar face mare serviciu Magiarilor cari nu-și mai află nicăire patria lor străvechie.

Eră se rentōrce la legenda despre Alesandru Macedonianul și cu acesta vră a fi aflat cea mai frumoasă dovadă contra continuității Romanilor și cumcă nu sânt descendenți numai a Dacilor, și a întregului popor Tracic. Dl Fligier se provōcă la dl Schuller carele mărturisese cumcă acesta legendă este foarte răspândită la poporul românesc și acesta o află foarte natural espicată prin aceea, că cele dintăiu excursiuni belice le-a făcut Alesandru peste Dunărea de jos, ba poate până în Transilvania. Însă dl Fligier nu vră se cunōscă acesta espicare.

Chiar să admitem cumcă legenda despre Alesandru este foarte răspândită, precum scrie dl Schuller, se nasce însă întrebarea ore nu s'a putut răspândi acesta legendă pe altă cale și anume pe calea ce admite dl Schuller? adevă ca o reminiscință dela Daci, cu cari a venit Alesandru în contact. Dară răspândirea și familiarisarea de legende se află și la alte popōre fără ca acelea să fie venite cândva în contact de-a dreptul. Astfel găsim legenda elvețiană despre W. Tell, săgetarea mărului de pe capul copilului seu — și la Dăneși, apoi în baladele irlandese și englese. Însă anevoie cred să se afe vreun etnolog, nici chiar dl Fligier, carele să susțină cumcă Elvețienii din cele 3 cantōne Schwyz, Uri și Unterwalden să-și tragă originea din Danemarca, Irlanda seu Anglia; dar nici aceea cumcă Danezii seu Irlandezii și

Anglii să se tragă din Elveția. Ore nu s'a putut răspândi și Alesandria în acest mod la Români, fără ca acestia să fi poporat cândva Elada seu Rhodope?

Am călătorit o mare parte din ținuturile românesci, m'am ocupat chiar cu adunare de tot felul de poezie populară, însă legenda despre Alesandru marele, la care se provōcă dl Schuller și după dēnsul dl Fligier, nu am aflat-o nicăire la poporul românesc. În acest cas de bună sēmă nu ar fi ramas până astăzi neadunată și nepublicată, însă se vede cumcă ca atare nu esistă.

Afirmarea dlui Schuller despre esistența acestei legende este nefundată, și din nota în care face amintire cumcă despre un om prost este dicala la Români: „nu știe nici „Alesăndria”, se vede cumcă dl Schuller a priceput rēu acesta frasă românescă. În literatura românescă esistă o carte „Alesăndria”, în care se vestesc multe blasgonii despre Alesandru marele, cum s'a luptat acesta cu paseri cu clonț de fer, cu furnici, despre Ducipal cu corn în frunte, etc. Acesta carte este foarte cetită de popor, ca și Leonat și Arghir și Elena. Însă de aci nu urmēză cumcă acesta este o legendă păstrată de popor încă de pe timpul lui Alesandru, cu atât mai puțin dară se poate susține a fi adusă de popor din Rhodope seu de airea. Dēcă ar fi proprietatea poporului, s'ar mai află barem ici cōlea în gura poporului, precum se află alte balade, colinde etc.

În urmă mai afirmă dl Fligier, cumcă fetele și feciorii de împērat ce vin atât de des în povestile și legendele românesci, nu se pot referi decăt la curtea bizantină. Acesta impregiurare, mărturisese după dl Fligier cumcă Românii au fost supuși odinōră împēraților bizantini și de aci au emigrat peste Dunăre în Transilvania. De orece trebuie presupus cumcă mulțimea din poporul românesc a locuit odată partea orientală a peninsulei balcanice alătura cu Bulgarii, de aceea este ușor de espicat respândirea legendei despre Alesandru la Români și la Bulgarii din Rhodope în o formă.

Va să dīcă și de aci conlude dl Fligier cumcă Românii din Transilvania sânt emigrați din Rhodope. La doveși nu mai lagă de sēmă dēcă are ori nu, ci se află mulțumit numai cu presupuneri. Apoi cu tōte acestea voiesce să trecă de om de sciință, ba singur se laudă a fi specialist.

III.

Pe urmă vine dl Fligier să facă polemică cu dl Tomaschek, carele a publicat nu de mult o carte ⁵⁾ în care se cērcă să dovedească necontinuitatea Romanilor din Dacia, afirmând cumcă toți Românii părăsiră Dacia împreună cu legiunile rechemate de Aurelian și că Românii n'au revenit în țerile ce ocupă actual decăt mai târziu. Dl Tomaschek acceptēză teoria lui Rössler cumcă Placenta Romanilor nu este a se căută în Dacia vechiă, ci în peninsula balcanică, combate continuitatea apērată de dr. Kiepert, dr. Yung și de Pick.

Dl Fligier acceptēză doveșile lui Tomaschek prin care acesta arată cumcă Românii din peninsula balcanică au primit creștinismul dela Latini și nu dela călugării sloveni și bizantini, ceea ce se dovedesce din limba românescă. Asemenea acceptēză părerea dlui Tomaschek, cumcă gena Românilor cade în timpul dela 400—600 și cumcă caracterul fundamental al națiunii române eră deja format atunci, când peninsula balcanică a fost invadiată de nēmuri slovenice. Dela invasiunea Slovenilor (600—625) incepe influința ele-

⁵⁾ Zur Kunde der Hämus-Halbinsel, Topographische, Archäologische und Ethnologische Miscellen v. Wilh. Tomaschek Professor der Universität in Graz; Wien 1882.

mentului slovenic asupra celui românesc carele este atât de caracteristic pentru toate dialectele valachice. Această influență slovenică s-a ajuns culmea la an. 1000, de când se datază toate mișcările cele mari ce le-au întreprins națiunea valachică în toate direcțiunile.

Dl Fligier aprobă părerea dlui Tomaschek de a se părăsi odată de tot Dacia trăiană și a se înlocui cu provinciile traco-romanice. Se poate explica de o prostie decât cineva mai vorbește de Daco-Români și Daco-România, care este a se înlocui cu Traco-România (sic!).

Până aici dl Fligier întru toate este de acord cu dl Tomaschek. Divergența începe de aci în colo.

Dl Tomaschek susține cumcă toți Românii își trag originea dela Bessi (*Βέσσι*) un nēm tracic. Dovăda pentru această teorie o află dl Tomaschek la un despot din familia *Κεραυμένοσ*. El dice: „Pentru întrebarea generală despre descendența Vlachimilor se află la *Κεραυμένοσ* un pasagi de cea mai mare însemnătate, care pasagi bine înțeles trebuie considerat de unica dovăda historică directă pentru hypotesa Sulzer-Roessleriană și care confirmă în modul cel mai evident teoria despre descendența tuturor Vlachimilor din poporul Bessilor romanizați“.

Pasagiul respectiv sună: *οὗτοι (adecă Βλάχοι) γὰρ εἰσιν οἱ λεγόμενοι Δάχοι καὶ Βέσσι*. Acestia — Vlachi — sunt așa numiți Daci și Bessi.

Dl Fligier combate teoria Bessilor. nu vré a recunosce în citatul de sus nici o dovăda în favoarea ei, dela care teorie n'a ramas decât: „Parturiunt montes et nascitur ridiculus mus“.

Dară mai bine a succes dlui Fligier a combate pe dl Tomaschek prin însuși cuvintele sale. Dl Tomaschek nesigur și neconvins de teoria sa, se incurcă în următorea contradicere: „Pote s'ar puté sustinê, că Dacii Aureliani (din Moesia) ar fi strămoșii Vlachimilor istrodalmatini și Dunăreni, ér Bessi strămoșii Vlachimilor din Rhodope și Pind“.

Mai sus afirmă cumcă toți Vlachi se trag dela Bessi.

Bagsemă acesta este procedura pe la Graz de a dovede lucrurile pe cale științifică! Cu astfel de dovede nu se deslegă cestiuni științifice de cea mai mare importanță.

După ce face imputări dlui Tomaschek, căci nu s'a folosit la scrierea sa de lucrările celor doi eminenți (?) scrutători unguri Hunfalvy și Schwicker, mai polemizează în privința originii Thracilor!

Dl Tomaschek susține cumcă Thracii sunt Irani curați, ér dl Fligier cumcă au fost un popor deosebit, sui generis. S'a deosebit în mod hotărît de Scythii și Sarmatii iranieni, cari cu toții se țin de rassa indo-germană.

IV.

Din modul cum se tractează acesta importantă temă se cunosc evident simțemintele dușmănoșe ce le are dl Fligier față de nēmul românesc, se vede până la evidință cumcă autorului său i lipsesce de tot cunoscința regulilor obiectivității și simțului de adevăr său preferă a le călca în picioare. Trebuie să presupun aceste, căci altcum nu-mi pot explica manierele neindatinate omenilor de știință, afirmarea unor lucruri neconstatate prin dovede confirmate, ma chiar expresiuni și alusiuni vătămătore la adresa unui popor întreg!

Limbagiul în care tractează dl Fligier acesta însemnată întrebare tradă tendința ce o urmăresce, tendința de a face pe lumea întregă să credă cumcă cele 12 milioane de Latini din Orient nu sunt de origine la-

tină, ci descendenți traci, slavi, cari au prin urmare menirea să înmulțescă ginta slavă și să contribuie la promovarea intereselor panslavistice din Europa.

O teorie neconfirmată prin dovede științifice nu merită a se combate, dară nici a se face amintire de dēnsa. Cu toate acestea am făcut acesta dare de semă cu scopul de a da ocaziune fie-cărui Român să cunoscă părerile contrariilor nostri și cu deosebire pentru a trage atențiunea omenilor competenți și pentru că am vedut, că teoriile dlui Fligier și până acuma au început a fi considerate de unele părți drept autoritate pe terenul etnologiei. Ca exemplu citez aci o dare de semă despre o prelegere ce a ținut dșora Sofia Torma în adunarea generală ce a avut mai în urmă societatea anthropologică germană în Frankfurt am Main, luându-și de obiect „locuințele neolitice ale Transilvaniei“.

După ce arată dșora Torma cumcă descoperirile făcute de dēnsa la Tordeș și Valea (dsa dice Valya) Nandor (Transilvania) dovedesc cumcă în perioada neolitică (dela suta a 6-a a. Ch. până la suta a 3-a d. Ch.) a fost o cultură tracică; susține cumcă în Transilvania au locuit mai întâiu Agatirși și după aceea Daci, ambele poporă de viță tracică, cari au fost agricultori, vinicultori și cari au folosit arama, cusutoriul, plumbul, bronzul și ferul. După acesta își pune întrebarea. în ce legătură se află Românii, locuitorii de astăzi ai Transilvaniei, cu acele locuri? și apoi tot dēnsa răspunde făcând mărturisirea, că se încercă de mult să-și explica asemenarea ornamentelor moderne romănesci cu ornamentele descoperite în colecțiunea ei, cumcă acesta deslegare a fost rezervată eruditului (?) d. Fligier din Graz dela care și-a procurat siguritatea în acesta privință. După aceste dșora Torma vine a face o dare de semă despre teoria dlui Fligier, după cum ni este deja cunoscută din cele tractate în acest articol.

Etă dară, că o teorie atât de curiosă în felul ei, lipsită total de basă științifică și de dovede serioșe, pote să pună în rătăcire chiar și pe cei mai serioși omeni, cu deosebire atunci când își află propovăduitori ca pe dșora Torma, Hunfalvy, Schwicker și alți dușmani pronunțiați ai adeveratei descendențe a poporului românesc.

V.

În sfârșit mai fac amintire la acest loc cumcă pentru a judecă fără patimă pentru a cunosc tendințele ce se vede că le urmăresce dl Fligier prin curioșă sa teorie, este destul de a ascultă mărturisirea sa proprie ce o face tot în acele Anale, însă în alt loc unde face o dare de semă asupra cunoscutei lucrări a lui Paul Hunfalvy intitulată: „Die Rumänen und ihre Ansprüche“.

Etă ce dice dl Fligier din cuvânt în cuvânt: „Între complicatele întrebări etnografice referitoare la Etnografia poporului europene, întrebarea despre Români (Rumänen-Frage) ocupă fără indoielă locul prim. Câte nu s'au povestit și se mai povestesc și în timpul mai nou despre descendența Romănilor? Să ne aducem aminte numai de dl Kiepert. *Suposițiunea unei continuități a poporului românesc din Dacia, astăzi să pote consideră ca deja delăturată*, și Hunfalvy face pre mare cinste învățaților și unor semidocti Români prin aceea că i refutază pe toți pe rând. Acestia sunt: Georgiu Șincai de Sinka, A. Treb. Laurian, Mihail Cogălnicean, istoricul, diplomatul și filologul Bogdan, Petricie Hăș-

*) Siebenb. deutsches Tageblatt N-ro 2820 ex 1883; Mittheilungen der anthrop. Gesellschaft in Wien XII Bd, III u. IV Heft, p. 162—163.

dău, Andreiu Șaguna, Gregor Ureki (?) și pe dl Kiepert îl aflăm la Hunfalvy în această societate ceea ce o și merită*.

„Aduce ceva nou cartea de curând apărută a dlui Hunfalvy? Da! Înainte de toate observăm cumcă materialul istoric îl stăpânește în mod eminent. (Săracă istorie!!!) *Intru aceea însă întrebarea despre descendența Românilor nu este definitiv deslegată, ceea ce este lucru firesc*“.

Să ne oprim aci puțin.

Mai sus afirmă cumcă supozițiunea continuității poporului românesc din Dacia se poate considera deja ca deslegată, ăr mai la vale cumcă *nu este definitiv deslegată*. Am subtras ambele aceste pasaje pentru că se lovesc atât de cumplit în cap. Apoi un astfel de om are cutezarea a se număra între omenii de știință; a numi pe Hășdău, Cogălnicean, Kiepert și alții semidocti er pe sine a se lăuda de om de specialitate!! Apoi ce mai așteptați dela dl Fligier!! Nu tot omul are darul de a se pute blama...

Dară să mergem mai departe. Dl Fligier continuă:

„Scirile istorice (Nachrichten) nu sânt suficiente. Cramologia nu dovedesce nici o unitate de tip, limba tracilor, ascendenții Românilor, a perit deja, circa între seculul al V-lea și al VI-lea d. Ch. De aceea este trebuință ca scrutarea modernă să-și îndrepte sagacitatea sa în toate direcțiunile pentru a pute ajunge la rezultate pozitive. Din aceste motive am intrat eu pe o cale de tot nouă și scrutez tesaurul legendar (Sagenschatz) al Românilor“.

Am spus mai sus cumcă pentru constatarea descendenței unui popor sânt 3 drumuri: drumul limbistic, istoric și antropologic; însă dl Fligier nu află nici unul din acestea drumuri destul de abile pentru a constata descendența poporului românesc. Dsale i lipsesc dovedile istorice, i lipsesc dovedile cranologice, firesce pentru că așa vré. I lipsesce în urmă și limba, va să dică poporul românesc după dl Fligier n'are nici limbă, este mut. Sărmane popor! Dar nu asta vré să dică dl Fligier, nu vré să dică că n'ar avé nici cum limbă, ci vré a dice că limba de care se folosesc de atâte vécuri nu este a lui, pentru că limba lui originare, a ascendenților sei a fost limba tracică care a perdutu-o între suta a V-a și a VI-a. De óră-ce limba tracică a perit de vre-o 13 seculi, urméză după dl Fligier că Români n'au limbă, prin urmare nu-i póte studiá din punct de vedere limbistic, ergo descendența Românilor este dela Traci.

O logică ca acésta, o conclusiune atât de absurdă nu des se póte aflá!

Ómenii cari s'au ocupat cu studiul limbei românesci au constatat cumcă acésta limbă este tocmai așa de inrudită cu limba latină, ca și cu cea italiană, spaniolă, francesă etc. ma în multe privințe și mai inrudită. Apoi nimenui cu mintea la loc nu i-a cădut să-i deneghe latinitatea, nimenui nu i-a plesnit prin cap nebunia ca să afirme că acésta limbă nu ar fi a lui proprie și că limba lui proprie a perit de 12—13 seculi.

Décă dl Fligier nu cunósce nimic din acésta limbă și nici nu-i place a o studiá, atunci ar fi bine să lase astfel de studiu pentru alții mai serioși, pentru ómenii chiumați. Cestiumi de atáta importantă nu sânt de capuri ignorante.

Dar indeseert, dl Fligier voiesce cu ori ce preț, ca și dl Geitler, prietenul dsale (profesor de limbele slave la universitatea din Agram), ca și Safarik, ca și Tomaschek et tutti quanti, ca să ne facă Traci și ca apoi de aci să ne póta face Slavi. Se vede tendința expresă ce o urmáresc, o tendință condamnabilă, pusă în serviciul politiceii militante, resp. a panslavismului, carele

după crerii cei inferbentați a acestor domn are să domnescă Europa și în urmă lumea întrégă. Me tem cumcă mâne poimâne vor mai descoperi că nici limba italiană, francesă, germánă etc, nu sânt limbi originale, nu sânt ale respectivelor popóră, ci dela Traci, ergo sânt popóră slave.

Incheiu cu observarea cumcă párerile dlui Fligier sânt lipsite total de notele prescise pentru orice studiu serios și sciintific. Adevérul, simțul de dreptate și obiectivitatea compun treimea ce trebuie să o adóre fiecare scriitor și la cari trebuie să se inchine tot omul de omenie. Numai dl Fligier nu se știesce a profaná acésta treime sacră.

Dr. A. P. Alexi.

Cântece populare.

— Din Ardeal. —

I.

Maică inimă de petró,
Ce nu vii la mine-odată,
Să me veți vie-s ori mórtă
Și străimul cum me pórtă,
Că me pórtă ca pe-o flóre,
Me u-că de pe picóre.

II.

Auđit-am bade eu,
Auđit-am și știu bine,
Că te lași bade mine.
Lasă-te cu Dumné-leu,
Că mie nu-mi pare réu.
Num' atáta-mi pare réu,
Că sciam náravul teu.

III.

În grădina mândrei mele
Răsărit-au două stele;
Dar nu-s stele răsărite,
Că-s două flori d'înflorite.
Nu știu Dómne cum să fie,
Să le pun în pělérie,
Să fac la fete mánie.

IV.

Frunță verde de bujor,
Am avut un hădișor,
Frumos ca ș'un domnișor;
Dar nu l'am știut grigi,
Că ș-acum mi-ar puté fi,
Și nu l'am știut ținé,
Că ș-acuma l'aș avé.

IV.

Sub o salcă crăcánată
Șede-o mamă supérată,
Că fêta-i nemăritată.
Se rógă lui Dumneđu,
Să-i dee vr'un meteleu,
Fie cât de mutărcău;
Ca să mērgă vestea 'n sat,
Că fêta-i s'a măritat.

Alimentele omului.

II.

Leguminoasele (Pastaietele.)

Sub numele de leguminoase înțelegem *mazerea, fasolea și linteaa*. Ele au tot aceeași compoziție, ca și cerealele; sînt însă mai avute în albumin. Albuminatul lor se numește legumin, care se solvază în apă. Cuanțitatea acestui legumin e foarte însemnată în leguminoase, întrece albuminul din cereale și de multe ori pe cel din carne.

Dacă lăsăm mazerea să steie mai mult timp în apă, până se umflă, după aceea o frecăm și o strecurăm bine, observăm, că aceea apă se tulbură. Lăsându-o să steie și mai mult timp spusă aerului, se acresce, pînă în fine se și închiagă, ferbându-l în fie-care 24 ore odată. Și el capătă pe suprafața lui, întocmai ca și laptele, o peliță. Deci conchidem, că leguminul sîmănă foarte mult cu caseinul laptelui.

Leguminoasele mai conțin grăsime, amyl, gumi, sări neorganice etc.

Zacharul, pe care l'am aflat în toate cerealele, lipsesce cu excepțiunea mazerei de zachar în toate pastaietele.

O comparație scurtă a deosebitelor speciilor de leguminoase ne dă următoarele rezultate despre albuminul și amylul, ce-l conțin. În 100 părți de substanță uscată conține

	Albumin	Amyl
lintea	29.31%	40.00%
fasolea	28.54 %	37.50 %
mazerea	28.02 %	38.81 %

Lintea prin urmare este cea mai nutritivă, căci întrece în legumin și amyl pe celelalte. În proporție cu cerealele vedem din tabela aceasta, că ele întrec cuantitatea albuminului aceloră în număr mai dublu, pe cînd din amyl de abia conțin pe jumătate cît ele. Grăsimea se află aici în așa cuanțitate mică, de nici nu ajunge pentru restituirea în corp a acelei grăsimi, ce se pierde prin procesul respirației.

Dintre minerale amintim aici numai sările fosfatice.

În privința însemnătății, precum și preparării leguminoaselor, ne simțim defor a trage atențiunea la unele momente importante.

Leguminoasele au acel avantaj binevenit față de alte substanțe conținătoare de albumin, că albuminul lor îl putem oferi corpului deja disolvat cu cea mai mare ușurateate. Avantajul acesta atît e de însemnat, cît se nu ne fie nici odată permis a-l pierde din vedere. Cîncă în viața practică nu totdeauna căutăm interesul nostru, nu preparăm pastaietele după natura lor, este un rău mare, ce merită a fi combătut cu tot deadinsul, trebuie să alegem apa, în care le ferbem, pentru a le pute folosi partea cea bună a lor.

A afirmă, că leguminul se disolvă în apă, însemneză a desbrăcă apa de toate acele substanțe, care sînt disolvate în ea, a destilă apa în mod chemic; numai atunci vom află, că leguminul se disolve în ea. Luând apa de riu sîm mai cu deosebire de fîntână, lucrăm chiar contrariul dela propusul nostru. Apele amintite și cu deosebire cele din urmă conțin var în cuanțități mari, carele împreunându-se cu leguminul pastaietelor pe timpul ferberii, causază, ca el să se străforme în un corp solid și insolubil. Acesta e cauza, că fasolea fîrtă în apă de fîntână se îngroșe tare, pe cînd în cea de riu, ce conține mai puțin var, rămâne mai subțire; în apă destilată, se înțelege de sine, supa de fasole rămâne limpede, cu toate că ea conține legumin.

Din punctul de vedere, că albuminatele în mod

disolvat sînt mai ușore de mistuit, se recomandă dară ferberia pastailor într'o apă cît se pôte mai liberă de var. Și acesta apă este apa de plîie. Leguminul liber de var prî ușor va intră în sînge, implinindu-și acolo misiunea cu inlesnire, pe cînd leguminul legat de var va resiste mult influinței sucurilor stomacali, ba parte mare se va duce nemistuit în escremente, perđendu-se prin acesta din circulația corpului.

Relațiunea aceea, care am aflat-o domnind între supă și carne, adecă una fără alta nu reprezintă puterea adevărată, există și între pastai și supele lor. Una fără de alta nu ne oferă ceea ce pretindem noi dela leguminoase. Trebuie dară să le consumăm ambele dimpreună, și foarte rău proced economicele acelea, care aruncă supa din fasole pentru credința falsă, că fasolea ar deveni prî subțire. Ele nu știu, că substanțele, ce le aruncă, sînt din cele mai prețioase pentru organismul nostru, pe cari el le caută cu desevîrșire.

Tot apa de var e mai departe și cauza, că aceste leguminoase pentru ferberia lor esactă pretind un timp cu mult mai îndelungat, pe cînd altă apă mai môle efectueiesce procesul acela într'un timp mai scurt.

Leguminoasele nu pun greutăți mistuirii numai atunci, cînd se ferb în apă de var, ci și atunci, cînd le mîncăm cu cîgea lor. Cîgea aceea conține o substanță, ce se numește celulosă, și pe care numai organele cele puternice ale herbivorelor (vitelor) o pot învinge cu rezultatul favorabil. Prin tractul de digestiune a omului trece aceea celulosă, fără cel mai mic atac de mistuire. Ea causază, ceea ce numim noi mistuire grea și se manifestază prin o greutate în stomac, imflare a lui, precum și alte simțuri neplăcute. Pe cînd deci pastaietele ferb prin o sită rară, rămân cogile înderept și în substanțele strecurate ni se oferă un nutriment, carele ocupă rangul între cereale și carne.

Poporul sărac, carele nu dispune de mijloce suficiente pentru de a-și pute procură carnea cotidiană, se pôte bucură prî mult, căci creatorul i-a donat astfel de plante însemnate. În fasole, mazere și linte pôte el află consolarea cea mai mare, fiind el fără de aceste, după starea lui socială de astăzi, aprîpe condamnat la mîrtea de fîme.

Fosforul, pe care l'am aflat noi în carne și-l descoperim și aici, este benevenit aceluia, ce nu-și pôte procură carnea. Abstragînd dela aceea, că el împreună cu var contribue la clădirea și imputernicirea oșelor, el e pentru susținerea acțiunii și funcțiunii creierilor de cea mai mare însemnătate. Laonismul: „Cuget fără de fosfor nu există”; precum și „tu n'ai fosfor de ajuns în creier” nu e luat din depărtare mare.

Diversele moduri de preparare a leguminoaselor le cunoșcem din viața practică; pentru noi e de însemnat să amintim, că pentru transport, precum și pentru lipsa de timp, s'a inventat în resbelul din urmă franceso-germân un fel de carnaț, preparat din mazere, ce nutresce de ajuns, are gust plăcut și se pôte conserva ușor. Și Chinesii i-și prepară din mazere un fel de brîndă — Toa-foo, care se află de vîndut în stratele din Canton.

În medicină, afară de valoarea ca nutriment, nu aduc aceste substanțe nici un serviciu de ore-care importantă. Poporul ici colo întrebunțază mazerea arsă și pisată merunt în contra bubelor dulci la copii.

III.

Cartofii.

Pentru estensiunea cea mare, ce a luat-o cartofii pe suprafața pămîntului, pentru rolul cel însemnat ce-l jîcă ei în economia casei nîstre, merită într'adevăr să le dedicăm un articol separat.

Ei se pot privi ca ultimul product vegetabil, care cu ore-care drept merită să poarte atributul de nutriment. De și basați pe constituțiunea lor, nu-și pot atribui nici decum caracterul acesta, totuși facilitatea producțiunii, fecunditatea lor cea mare peste tot locul, unde se sêmănă, i îndreptătesce în câțva de a purta numirea și însemnătatea de nutriment.

Caracterul de nutriment universal ăra nu numai li se cuvine, dară din contra trebuie să li se și deie, căci acele locuri, unde nu se cultivă cartofi, se privesc ca excepțiuni mari, ca abnormități. Mai mult decât fiecare alt nutriment, cartofii sânt îndreptățiți de a striga cu fală în lume, că ei au pus fometelor europene stăvilele cele puternice, cu deosebire în Irlandia.

Patria lor este Mexico și Chili în America, de unde aducându-se mai ănteu în Irlandia în anul 1565 prin un neguțator de sclavi John Hawkins, s'a imprăsciat și în alte părți ale Europei. Totuși cultura lor în Europa s'a încercat numai după 20 ani. În părțile noastre s'a introdus cartofii de abia în secolul al XVIII-lea.

Cartofii constau partea cea mai însemnată din apă, din care conțin 70—80%, din abia 14—22% de amyl și numai din 2% de albumin, afară de acestea mai conțin ăncă 2 materii deosebite: Asparagin și Solanin; celelalte sânt celuloza, sări minerali, cari în substanțele organice se înțeleg de sine.

Din datele aceste putem conchide, ce nutriment puternic pot fi cartofii. Dăcă ar voi cineva să se nutrească cu cartofi, ăllăm, că ar trebui să mânănce 10 chilogrami pe zi, va să zică, cam de 20 ori mai mult de cât alt nutriment satios. Stomacul acela, însă care este în stare să mistue și să consume atari cantități, însădar i-l vom caută. Pote că numai stomacul unui porc să fie în stare a învinge un balast ășa de mare. Săngele dar prin nutrimentul de cartofi și-ar perde albuminatul seu, muschii fibrinul și cu el puterea lor, crerii n'ar puté primi albumin și fosfor. Ce ar deveni deci omul prin un atare nutriment!

Aceste urmări triste sânt cauzele, ce în lipsa de nutriment apasă atât de tare săracia. Corpul satisfăcut atât de rău în recerînțele sale, ar avé în câțva ore-care toleranță. Inșă aceea nu va dură pe vecie, ci curând i-și va exprima durerile sale. Căci sângelui de cartofi i e imposibil să comunice muschilor putere pentru lucru, crerilor schinteia cea insufletitoare de speranță, curagiu și viață. Sărmăna Irlanda! Tu ai fost tare nenorocită, pentru tine a zăcut venin în fructul de cartofi, neputându-te însufletă de a aruncă jugul vecinului barbar. Inșă er cartofilor tu trebuie să rămăni credinciosă, căci ei numai îți alină morbul de tóme, ce continuu amenință vétra ta.

Dr. Ioan Moga.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindicate. —

(Urmare.)

28) *Ba*. Acest adverb după dicționarul de Buda se vede a fi nu numai negativ, ci și afirmativ. Este o contradicere, care nu pôte avé loc. Afirmativ se vede a fi acest adverb numai la părere, pentru că construcțiunile de cuvântare, cari se subînțeleg, nu s'au luat în socotință. „Ba” se traduce cu: non lat., ne, ne-pas, ne point, non non-pas, mais fr. nein, nein-nicht germ. „Ba” vine înainte mai vértos insoțit de „nu” și se traduce fôrte corect în germănesce cu „nein-nicht”. Construcțiunile de cuvântare produse de Dicționarul Academiei române (1871), lămuresc pe larg și fôrte bine înțelesul acestui cuvânt. Traducerea lui „ba” se face

mai corect cu „nein” germ., și a lui „ba-nu” cu „nein-nicht” germănesce. De exemplu: Nu cuget a-ți face nici un rău; ba totdeuna ai cugetat și cugeți a-mi face rău (în ăcêsta construcțiune se sub înțelege frasa: ba, nu e ășa precum ăci tu, din contra tu totdeuna ai cugetat și cugeți a-mi face rău). În germănesce: Ich denke nicht dir schlechtes zu thun; nein (es ist nicht so wie du sagst, im Gegentheil) du hast immer gedacht und denkst mir schlechtes zu thun. Vrei să te duci, și să me lași cu inima frântă; ba nici prin minte nu mi-a trecut una ca ăcêsta. În germănesce: Du willst fortgehen und mich mit gebrochenem Herzen zurüclassen; nein, nicht einmal im Sinne ist mir so etwas gekommen. Taci! ba nu tac. În germănesce: schweige, nein ich schweige nicht. ășa e; ba nu e ășa. În germănesce: So ist es; nein, es ist nicht so. Nu ți-am implinit tóte dorințele? Ba, mi-ai implinit. ăcêsta construcțiune trebuie întregită cu părțile sale de cugetare astfel: Dără nu este adevărat că ți-am implinit tóte dorințele? ba, din contra, este adevărat ca mi-ai implinit. Lipsese-ți ceva în casa mea? ba, nu-mi lipsese nimic (se subînțelege: ba, din contra etc.) În germănesce: Fehlt dir etwas in meinem Hause? nein, es fehlt mir nichts. Maltracteză-te cineva? ba nu me maltracteză. În germănesce: Misshandelt dich jemand? nein (es misshandelt mich niemand). Să stăm cu toți aci: ba eu me duc. În germănesce: Bleiben wir alle hier; nein ich gehe fort. Se vede că ăncă dormi; ba, de multu-s deștept. În germănesce: Es scheint, dass du noch schläffst? Nein, ich bin schon lange wach. Mi-au murit mai mulți copii; ba (din contra) pe mine m'au ferit Dăeu de asemenea amar. În germănesce: Mir sind mehrere Kinder gestorben; nein (im Gegentheil) mich hat Gott vor solcher Trauer behütet. Laptele e negru; ba e negroi (se subînțelege: ba, nu e negru, ci e negroi). În germănesce: Die Milch ist schwarz, nein, sie ist schwärzlich. Aida să jucăm; ba, mai bine să învățăm. În germănesce: Gehen wir tanzen; nein, lieber lernen wir. Est'a om nu prè vede; ba e orb de tot. Aci se subînțelege: ba nu numai că nu vede, ci e orb de tot. Omul acesta nu vede; ba nici nu aude. Aci se subînțelege: ba nu numai că nu vede, ci nici că aude. În germănesce: Dieser Mensch sieht nicht; nein (nicht nur dass er nicht sieht, sondern) er hört auch nicht. Ba una, ba doue, ba trei etc. Aci se subînțelege: cumcă omul care ăci „ba una”, contradice unui antevorbitoriu, care a ăcis că „nici una”, apoi care ăci „ba doue”, acesta contradice celui ce a ăcis „ba una” etc. În ăcêsta frasă nu este spus obiectul și predicatul. Deci frasa se întregesce logicesce în ăst-mod. De exemplu: primul vorbitoriu ăci: Eu nu vreu să cumpăr nici o găină de fript. Al doile respunde: ba (din contra, eu vreu să cumpărăm) una. Al treile apoi ăci: ba (din contra, eu vreu să cumpărăm) doue etc. Se vede, că și aci „ba” însemnă contradicere, a-dacă negare de afirmațiunea antevorbitoriului. În frase, precum sânt: făcut-ai séu ba? înțeles-ai séu ba? este semnificațiunea lui „ba” evident negativă. În frasa: Catilina trăiesce, ba vine și în senat, cuvântul „ba” ăncă însemnă negațiune, căci frasa trebuie întregită în următorul mod: Catilina trăiesce, dar nu numai (ba) că trăiesce, ci ce este mai mult el vine și în senat. În germănesce: Catilina lebt, nein, er lebt nicht nur, sondern er kommt sogar im Senat. „Ba nu” se traduce cu „nein” germănesce. Deci prin întregirea logică a fraselor, se adevăresce: cumcă „ba” și acolo unde se pare a fi afirmativ, este în faptă negativ.

Di Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 3 spune că „ba” ar sună și „bai” în limba română, ce este un mare neadevăr, apoi îl deduce dela rusescul „ba” care însemnă: ah! eh! fr. ei! wie!

germ.; dela boemescul și polacescul „ba“ care însemnă: certainement, même, de plus fr., freilich, ja, sogar, aber germ. Dar această etimologie a dlui Cihac este neadeverată, căci nu o conde înțelesul logic a lui „ba“ din limbele slave, în cari „ba“ nu însemnă nici odată apriat „non“ lat., nein-nicht germ. În limba rusescă se traduce „non“ lat. cu „ne“ și „niet“, în limba boemescă cu „ne“ și în cea polacescă cu „nie“. Dictionariul Academiei române de Laurian și Massim, București 1871 deduce pe „ba“ dela „vaha“ și „vah“ lat., „ba“ și „bah“ ital., „bah“ francesc. Aci înainte de toate trebuie să observăm, cumcă „vah“ și „vaha“ în latinie este interiecțiune, ără nu adverb, și este cuvânt de admirare, care însemnă: ah! ah! ah! hélas! fr., aha! potz! ach! germ., dar nu se pôte denegă, cumcă „vah“ ca interiecțiune stă în privința înțelesului foarte aproape de cuvântul nostru „ba“.

Noi credem, cumcă cuvântul „ba“ este de origină romană. În limba francesă se face negațiunea nu numai cu „ne-pas“, ci și cu simplul „pas“, și tot în modul din urmă se face negațiunea mai în toate dialectele francese, în cari „pas“ se scrie numai „pa“ fără „s“ în capet. Despre această veți Fuchs: Die unregelmässigen Zeitwörter der romanischen Sprachen, Berlin 1840 pag. 240, 260, 262. Din „pas“ și „ba“ prin strămutarea lui „p“ în „b“ se face apoi „ba“. În Monti: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845, pag. 10 aflăm „ba“ pentru interiecțiune de despreț și de neză (nausea lat.) În Hecart: Dictionnaire rouchi-français, Valenciennes 1834 pag. 45 aflăm „ba“ pentru interiecțiune care însemnă indoielă (interjection qui marque le doute). În Beroni: Dictionnaire bas-limousin pag. 185 stă „pa“ ca adverb de negațiune. În Couzini: Dictionnaire romano-castraise, Castres 1850 pag. 46 stă „ba“ ca interiecțiune de mirare și de despreț. În Hubert: Dictionnaire vallon-français Liège 1857 pag. 191 stă „pa“ pentru „da“ al limbei francese. Deci, din înțelesul, adecă din semnificațiunea cuvântului românesc „ba“ în asemenare cu „ba“ și „pa“ al dialectelor limbilor romane se adevăresce, cumcă trebuie să fie urdit din limba romană rustică.

29) *Lene*. Cuvântul „lene“ însemnă: a) în înțeles primar: pigritia, ignavia lat., paresse fr., Faulheit, Trägheit germ., ără b) în înțeles secundar figurat, însemnă: întârziere, trăgănare; οζυηλία gr., segnis lat., lenteur, tardivité fr., Zögern, Säumen germ.

Di Miklosich: Lexicon palaeoslovenico-graeco-latini, Vindobonae 1862—65 pag. 349 deduce cuvântul românesc „lene“ dela paleoslovenicul „lěnu“ οζυος gr. piger lat., și „lěni“ οζυηλία gr. pigritia lat. Aci este de însemnat cumcă cuvântul grecesc are numai înțelesul secundar, derivat, figurat al cuvântului românesc. Apoi luând în socotință, cumcă cărțile bisericesci paleoslovenice, mai toate sunt traduse din grecesce, deci trebuie să presupunem cumcă și în limba paleoslovenică (vecheslovenescă) „lene“ nu pôte avé decât înțelesul secundar al cuvântului românesc, ca și în limba grecescă. Di Miklosich combină și pe boem. „leny“ și polacescul „len“. Dar tot di Miklosich spune cumcă acest cuvânt stă în legătură cu latinescul „lenis“. Di Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. p. 169, urmând dlui Miklosich, derivă și el cuvântul românesc din elemente slave.

Noi am aflat în Monti: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 121 „lana“ pentru: pigro, ozioso ital., va să dică formal și real „lene-a“ românescă. În Rosa: Dialetti e costumi di Bergamo e Brescia, Bergamo 1857 pag. 40 aflăm „lim“ pentru: pigrone, dondolone ial., adecă pentru: om lenos. În Angeli: Vocabolario veronese-italiano, Verona 1821 pag. 34 stă „lagno“ pentru: non prendesi cura ital., adecă

pentru: om care nu se ingrisesce de nimic, va să dică: om lenos. În Biundi: Dizionario siciliano-italiano Palermo 1857 pag. 193 aflăm „lagno-su“ pentru: lento, tardo ital., și „lagnusia“ (resp. lanusia) pentru: pigritia, poltroneria (Faulenzerei germ.), va să dică pe deplin „lenos“ și „lenoșia“ limbei românesci. În Banfi: Vocabolario milanese-ital. Milano 1852 pag. 486—487 stă „lana“ și pentru „ozio“ ital., în frasa „fa lana“ este făcută traducerea cu „oziare“ italianesc. Litera „a“ rădăcină din „lana“ a dialectelor italiene dela Como, și din „lagnusia“ a dialectului sicilian, s'a strămutat în „e“ în „lene“ românesc, de după legea asimilării, adecă de după vechiul princip galo-celtic: laetan re leatan, caol re caol, care se află realizat în toate limbele europene, și care atâta va să dică cât: vocala lată (vêrtosă: a, o, u) cere vocală lată, ără vocala subțire (i, e) cere vocală subțire. Această asimilare purcede retrogradă (capio-cepti-captum), dar și antergradă. Astfel s'a făcut „lana“ mai întâiu „lăne“ și apoi prin asimilare „lene“, asemenându-se „a“ din rădăcina lui „e“ final; tot astfel s'a făcut din „spata“: spete pl. din „basilica“: băsERICA apoi besERICA, din „expanticare“ spintecă etc.

30) *Copca, copce* (Bănat.) Acest cuvânt însemnă: fibula lat., agrafe fr., Spange, Häftelchen (Haftel) germ. Copca, cu înțelesul de: gaura în ghiață spre a scôte apa, ori a adăpa acolo vitele, nu este cunoscut la Românii din Ungaria.

Di Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves pag. 72 deduce acest cuvânt dela bulg. „kopce“ care însemnă „bouton“ fr., adecă: pup, ochiu, bumb, dela neosl. sêrb. și bosn. „kopca“ care însemnă: catarâmă și copcă. Di Cihac combină și pe magiarul „kapos“ împreună cu pe alb. „kopsé“ și pe turcescul „qoptscha“ cari au înțelesul numai de: copca (copce). Di Cihac însemnă mai de parte și pe vechiu germănescul „kafsa“, „kefse“, „kafse“ precum și pe neogerm. „Kapsel“ și spune că provin din „capsa“ latinesc. Blau: Bosnisch-türkische Sprachdenkmäler, Leipzig 1868 pag. 6 dice cumcă cuvântul turcesc „qoptscha“ derivă dela bosn. „kov“ garnitură de fer, combinându-l astmod cu „kovü“ paleoslovenesc, care însemnă: a covăci, făuri, cudere lat., schmieden germ. Dar această etimologie a dlui Blau este cu totul greșită, de ôrece între conceptul și idea de „copcă“ (copce) și între înțelesul de „făurire“ nu există nici o legătură logică.

Noi constatăm, cumcă cuvântul „copca“ seu „copce“ (precum se răspunde în Bănat) are numai înțelesul logic de: legătură (uneltă) care ține două lucruri împreunate la olaltă. Deci numai de după acest înțeles se pôte căută și etimologia cuvântului. În Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—50 tom. 2 pag. 588 aflăm „copare“ pentru „alligare“ și „adnectere“ lat. Acest „copare“ se vede a fi un cuvânt de limba romană rustică, care servește de rădăcină și la „copula“ și „copulare“ latinesc, a căror rădăcină nu o aflăm în latinitatea clasică. Din „copula“ s'a făcut „copla“ în latinitatea evului de mijloc (vinculum, quo canes venatici copulantur), de unde s'a făcut apoi „couple“ și „coupler“ francesc. În Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—50 din „copare“ se află și formațiuni precum sunt „copecia“ și „copicia“. În: Grande Dizionario italiano-francesc compilato sui dizionarii dell' academia francese e dela Crusca, Milano, per A. Sergent et Comp. tom. I pag. 372 aflăm „copiglia“ pentru: bietta o punta di fero che s' infila nell' occhio delle cavicchie di fero per tenerle piu salde, adecă: un țepuș seu o simecă ce se bagă în ochiul unui pârș de fer spre a-l ține mai increpenit (firm). „Copiglia“ ital. se tra-

duce cu „Versteck flock“ germanește. Va să zică formal și real în fel de „copce“ sau „cataramă“ cu limbuță. În Meni: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 51 aflăm „cobgia“ pentru: fune a legare a giumentii le some ital., adică: fune spre a legă sarcina pe muli ori măgari; tot în acest op locul citat aflăm și verbul „cobia“ pentru: congiungere filo a filo. adică: a nădi, a innodă fir de fir. Deci este documentat, cumcă „copca“ și „copcea“ noastră este formată din „copare“ al latinității evului de mijloc, care însemnă: a legă la olaltă, a adnectă, din care apoi s'au născut formele „copecia“ și „copicia“ de unde în urmă a purces. prin lăpădarea (elisiunea) lui „i“ ori „e“ copcea noastră, cu semnificațiunea de: legătură ori uneltă care ține două lucruri împreunate la olaltă.

Dar „copcea“ se pôte urđi și din „capio-ere“ latinesc, de orece în Diefubach: Novum glossarium latino-germanicum mediae aetatis, Francofurti a/M. 1867 pag. 73 aflăm „capatium“ pentru un fel de gaură în guler (ca în os tunice), Halsloch, Collier germ., apoi pagina 7. aflăm „captio“ și „capsio“ pentru: Droch, Strick germ., și „captius“ pentru: Nothfang germ. În urmă „copare“ se vede a sta și pentru „capare“, mai vertos că aflăm și informațiunea „copetium“ pentru „capetium“. În dialectele limbilor romane se află

forte adese strămutat „a“ în „o“ în rădęcina cuvintelor, și din contra. Trebuie apoi să nu pără din vederile noastre acea acsiomă: cumcă română este limba latino-rustică dela începutul secolului al doile, când au fost aduse coloniile române din Italia în Dacia. Drept aceste din „capere“ latinesc prin intermediul formațiunii de „capecia“ și „capicia“ s'a putut totdeuna urđi „căpcea“ apoi prin innălțarea lui „ă“ în „o“ pentru mai buna sunare „copcea“. În acest cas cuvântul ar însemnă „prindětore“, „Fänger“ sau „Greifer“ germanesce, despre ce mărturisesc și cuvântul frances „a-grafe“ care este compus din prepușețiunea „a“ și „grafe“ și care din urmă însemnă „vêrfuri de crengे începceate una în alta“. Veđi despre acesta și Burguy: Glossaire de la langue d'oïl Berlin 1856 tom. 3 pag. 194 sub „grafe“, și Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—1850 tom. 3 p. 548 sub „graffa“ și „grafare“, apoi pag. 567 sub „grifare“ și „griffus“. Cuvântul copce nu pôte fi de origină slovenescă pentru că nu se află rădęcina sa în limbele slave, și pentru că vine înainte numai în limbele slave meridionale, cari au fost espuse comerciului limbei românesce și italienesce.

(Va urmă.)

Simeon Manguica.

Cronică bucareșcă.

— 30 maiu (10 iuniu).

(Grădina Cismegiului: ce eră, ce este. — Societatea de-odinioră și societatea de astăđi. — Serbarea asociațiunii „Furnica“.)

După o săptămână a cărei monotonie nu mi-a dat nimic de scris, serbarea societății „Furnica“ a venit tocmai la timp ca să ample colonele hotărîte Croniceii bucareșcene.

Mai înainte de a vorbi despre acesta serbare, cată să spun ceva despre locul unde ea s'a desfășurat privirilor noastre.

Grădina Cismegiului, prinsă între stradele Schitul Măgurean și Silfidelor, de oparte, și str. Brezoian de alta, e aședată în vecinătatea calei Victoria, în dosul Teatrului Național. Partea despre międăđi nu de mult încă se infundă în vastele grădini ale proprietăților din calea Plevnei, altă-dată calea Belvedere; însă de când cu proiectul de prelungirea bulevardului până la palatul dela Cotroceni, espropriându-se terenurile aflate în cale, din strada Brezoian până în strada Silfidelor, acesta parte a grădinei Cismegiului, a remas pe bulevardul Independenței. În partea despre międă-nopțe, ea-i ingrăđită de povârnișul delului pe a cărui muche se întinde strada Stirbei-Vodă.

Pentru a ve da o idee despre ce eră acesta grădină odinioră și ce e astăđi, nu pot face mai bine de cât a reproduce descrierea atât de interesantă pe care dl Ion Ghica ne-a lăsat-o în „Convorbirile economice“:

„În mijlocul Bucureșcilor, chiar la spatele palatului domnesc, doi pași din piața teatrului și de strada cea mai bine pavată, cea mai luminată și mai udată a capitalei, se află o cotină în care merg de se versă toate apele curate și necurate după muchia delului dela

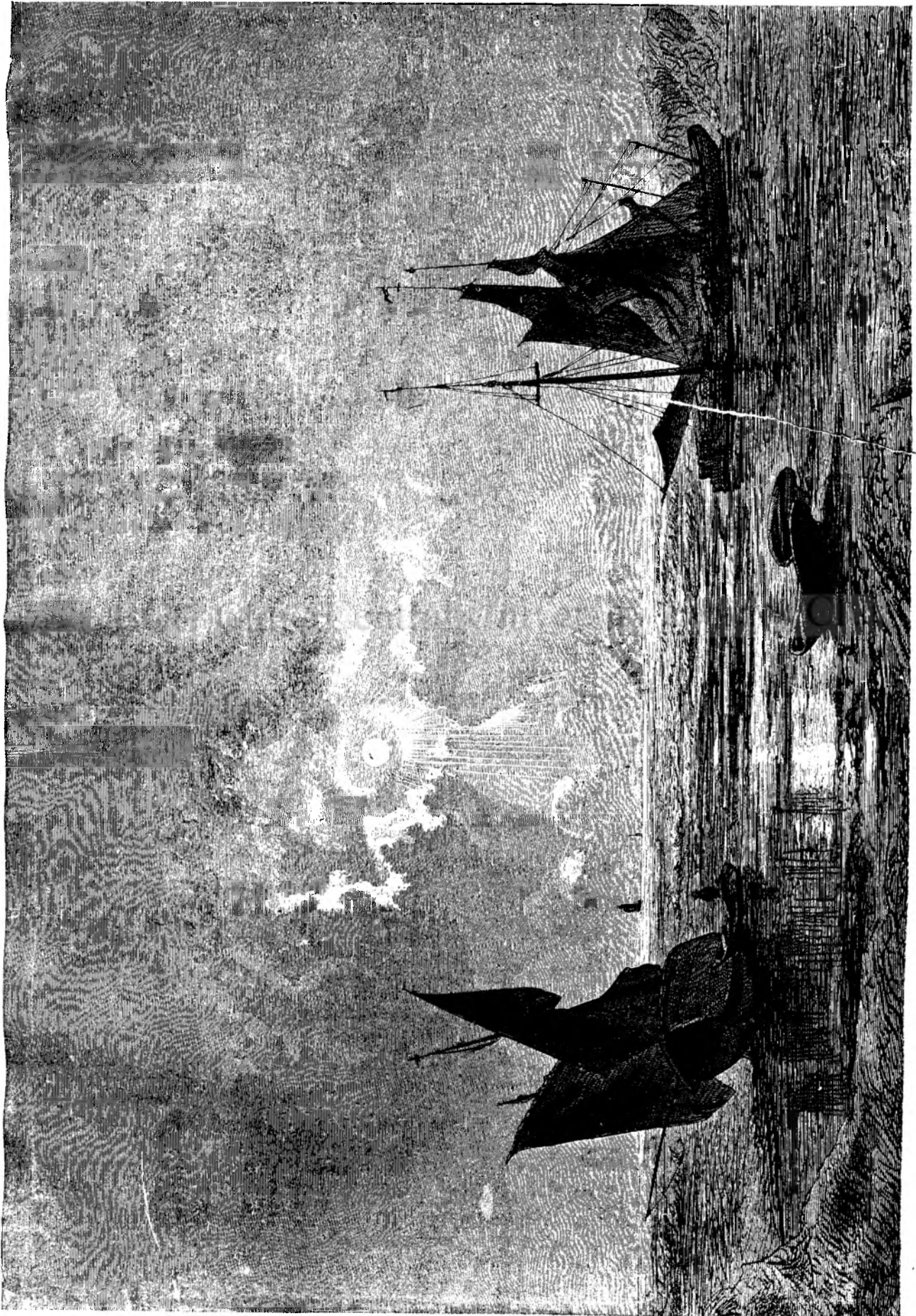
biserica Măgurean până la Sărindar. Câteva sălcii, câți-va plopi eșiți din pământ prin propria lor inițiativă, au luptat sute de ani în contra insalubrității, sorbind din totă puterea bogatelor lor frunđe, miasmele și ozonul ce exală acel baltac febrigen.

„Provinciialii, când aud vorbindu-se de grădina Cismegiului, s'ascęptă a găsi acolo lontanii ca în piața Navona, un fel de Frascati său de Tivoli, cel puțin un mic Versailles. Decepțiune! de și nu trebuie să trecem cu vederea mica insulă dela capul aleiei, un adevărat Paphos mobilat cu lavițe de lemn pe cari diminęta și sęra merg de se resfată câteva Ondine, Triade și Amadriade vęduve, măritate de fete-mari, cu coc și despletite, cu rochii cari țaresce de trei coți prin praf, seu care d'abia le acopere genunchii, dar tôte de o potrivă libere și independente...

„Într'aceia insulă inflorită nu se pôte đice că nu s'a manifestat arta idraulică: din mijlocul unui maldar de buruieni ținesce cât colo un fir de apă, ca dintr'un pușcociu, de mai răcoresce puțin inimile infocate.

„Vestitul grădinar Mayer și-a pus totă arta și știința ca să transformeze mocirla într'o grădină încântătoare. A strins apele într'un elesceu de o formă grațiosă, a ridicat cât a putut malurile lacului, le-a întărit cu brasdă. A plantat în drepta și în stanga, a profitat de tôte turilele și de tôte clopotnițele, ca din ori-ce punct, din ori-ce respintie a grădinei privitorul să aibă de 'nainte ochilor o vedere plăcută. Grupe de arbori, peluse verđi, partere smăltate cu florile cele mai delicate și mai rari aședate în buchete armenioșe; ori în cotro te întorci poți să admiri peisagiuri demne de penelul lui Claude Lorain și al lui Poussin. Nu se pôte vedé o grădină mai bine desemnată. N'a depins însă de talentul acelu regretat artist să depărteze și umeđela cu miasmele, cu frugurile paludeene, cu nevrăgilele și cu reumatismurile; i-ar fi trebuit ingineri hidrografi cari să reguleze curgerea Dimboviței, dela Șanțuri până la Argeș, să-i rădice malurile, să le întărescă cu cheiuri dela Morile-Vladichi până Vitan; * ar fi trebuit

* Acesta se și face astăđi și peste un an totul va fi gata. R.

P e m a r e .

baragiuri, stăvilare, nomolitori, tăietori, vane și escluse la Ilfov, la Sabar și la Argeș; ar fi trebuit o mie ș'o sută de lucruri pe cari numai membri primăriei și ministrul lucrărilor publice le pôte sci.

„Pe malurile aceluia lac, pe erva verde, la lumina lunei și la umbra sălciilor pletose se desfetau cu pelin și cu „ah, puile, mor!“ berbanții de odinioară; acolo Beizadelele din Fanar uitau frumusețile Bosforului, legănându-se voluptos în luntre *ἀν εἰ τον τροπος* și cu *φωέτρα βέλει*; acolo frumoasa Argyra desmierdă cu mânele și cu pesrefuri pe Gavanazoglu și pe Kehaia-Bei: acum fiul Afroditei a sburat cu ața ca puilul din cântec; în loc de „ah nurițe cale bună“ și de „înima mea multe are“, tobele și trimbițele pompierilor formeză gustul diletanților sunându-le la urechi „cântecul găscei“ și „cismele înteiului de carabinieri“ al lui Offenbach. Luna, lăutarii și stihurile nu mai au trecere; o toaletă dela M-me Briol, un rural séu un domaniul sânt astăzi argumentele de modă ale amorului. Galatheelor noastre le place mai bine urechile lui Midas decât daltă lui Pygmalion...

„Ceci tuera cela, a dis Victor Hugo. Prosa a gonit poesia din grădina Cismegiului; „Monitorul“, „Românul“ și „Presa“ au dat afară pe Anacreon, pe Erotocrit și pe Anton Pan. Acum câteva cădături Calengii, Zapcii, Logofeți, Condicari și Sameși halea și paia cu peusii, paraponisiți, parigorisiți și apelpsiți, căți-va Capalii, Madegii și Otepcii cu căți-va tineri gheșeftari și coțcari, țin acolo ședințe în permanență, judecă de dimineță până seara pe Domni și pe Zuperați, și pun țera la cale. Conversațiunile lor sânt exclusiv politice, consacrate numai patriei, patrioților și patriotismului; discuțiunile literare, filosofice și artistice sânt cu totul prohibite.

După câteva feligene de cafea, după câteva halbe, când paraponul se sparge în fumul țigaretii și când gazul berei s'a suit la creieri, atunci s'auđi planuri politice, financiare și administrative, organizațiuni și considerațiuni, peusii și recompense“.

Ecă ce eră grădina Cismegiul și societatea care o frecută. Acestea se scriea pe la 1871. Tot cam aceeași scriau cu patru spre dece ani mai în urmă, adecă pe la 1857, poetul Sihlean, răpit așa de tiner de ghiara nemilösă a morții (abiă în vērstä de 23 de ani) care ne-a lăsat o satiră frumösă în Armoniele intime, asupra Cismegiului, și umoristul, devenit atât de poporal Orăscu care a persiflat cu mult haz „amestecul cel mare“ în seria sa de broșuri: Tergul cu idei séu Buletinul Cismegiului. Regret că lipsa de spațiu nu-mi permite să transcriu aci câteva pasage din aceste pagine satirice pline de umor și atât de interesante.

Dar decă de atunci până astăzi grădina a ramas aceeași în frumusețile ei, societatea s'a schimbat cu totul. Acum cineva nu mai întâlnește în Cismegiu decât pe cei cari trec p'aci spre a scurtă din drum, vrënd s'ajungă mai curënd când afacerile îi reclamá dintr'o parte în cealaltă a orașului. Afară d'acestia dimineța și seara se mai ivesc câteva dadace cu copiii pe cari-i aduc la preâmbulare, și în când în când câte-un trecător ostenit se opresce spre a se odihni respirând recărea unui boschet. Apoi căți-va desculți, fără trebă, cari se tolănesc pe câte-o bancă la umbra vr'unui plop îmbetrănit, reflectând aci, alintat de frământul frunzelor late stropite cu agint, la goliciumea posunarelor fără nici bucată de aramă.

Numai din an în an câte-un rësvod (revista militară) séu câte o sərbătoare națională, mai turbură tăcerea și liniscea ce domnesce aci, atrăgënd un public mai numeros și o societate mai alösă. Astfel a fost mercuri, joi și ieri; zilele în cari a avut loc sərbarea societății „Furnică“. Liniscea și tăcerea obicinuite își

luase sborul speriate în aceste zile de mulțimea numeroșilor öspeți cari năvălise aci se-și depună obolul pe altarul unei întreprinderi romănesc; păserele ce ampleau aerul de cântecele lor, sbegindu-se în cea mai desevērșită libertate, amuțise incremenite de sgomotul asurđitor al pošidicului ce alergase de tôte colțurile Bucurescilor pentru a se preâmbă cu drumul de fer și vaporul în miniatură cari circulau între gara Furnica, stația Resboiul, ambarcadera Suvelnița, și portul Fusul.

De-a lungul aleiei cei mari erau înșirate numeroșe tarabe umbrite de rogojini agățate de ramurile venjose ale plopilor și teilor grădinet, chioșchiuri și bazare cari presintau o privelisce pitorescă. Aci visitatorul găsiă tot felul de bēuturi atât recoritöre cât și ncălditöre; diferite mărunțisuri, tutunuri, și altele. Intreceri pe lac, alergări în saci, călușei, musici militare, lăutari, cimpoieri, se înființase de tôte spre distrațiunea publicului care ține să petrecă bine în schimbul unui leu pe care-l dă la intrare.

Joi, ziua Innălțării Domnului, visita a fost mai numerosă, petrecerea mai însuflețită. Sëra, grădina splendid iluminată cu lampe electrice, globurile și candelile în diferite culori, arangiate cu mult gust și măiestrie printre arbori, lacul incungiuat cu un brău de flacări multicolore, focurile de artificie, totul eră cea mai fărmeccătöre pagină a unei feerii, cea mai frumösă nöpte din cele o mie și una ale orientului. Cismegiul, prin ingrigirile „Furnicăi“ devenise un furnicar în care mai multe mii de ömeni furnicau în tôte direcțiunile. Apoteosa, înfățișând o furnică colosală în flacări tricolore, a smuls admirațiunea tuturor. M. S. Regele ancă a binevoit a onoră acesta sərbare cu vizitele sale. La örele 8½, intrând în grădină, fu întimpinat de o cētă de călușari, cari esecutară, în pitorescile costume naționale, tradiționalele danțuri în cari ne place să găsim o reminiscență a jocurilor improvizate de primii Romani pentru a prinde în cursă pe tinerele Sabine. Animația eră atât de mare și asistența atât de numerosă, că la örele 11 publicul ancă continuă să năvălescă în grădina în care tăcerea nu și-a putut relua locul de cât târđiu după meșul noștii.

A. C. Șor.

Ilustrațiunile din nr. prezinte.

— Veđi paginile 273 și 281. —

„Aurora“. Un sujet din mitologia grecă. Aurora a fost țina ziorilor. Artistul I. S. Hamon a reprezentat-o prin o feciöră în negligé în cântătöre, care hé rouă parfumosă din sinul florilor.

„Pe mare“. Acesta ilustrațiune înfățișeză o vedere spre mare în momentul când douë vase fac pregătiri în contra viforului, ce pare că va isbucni.

Literatura și c. e.

Carmen Sylva, adecă regina Suediei, a scris un libretto de operă, al cărei subiect este luat din istoria poporului romănesc. Un tiner compositor svedes, dl Hallstroem, a fost însărcinat de regina să scrie musica acestei opere.

Scrieri militare. La Bucuresci au apărut următöarele scrieri militare: 1) „Curs de fortificație pasageră“, partea I și II cu douë atlase, cuprindënd 41 tabele mari, de căpitan Grigoriean. Acesta lucrare a fost preumată anul acesta cu 1400 franci de Academia Română. — 2) „Arta militară“, de căpitan Lupulescu. — 3) „Constituirea cetăților și fortificarea țerilor cu apli-

cațiune la fortificarea României* de căpitan Gr. Crăinicean. — 4) „Introducere la rezolvarea problemelor de rebel“ de un fost oficer de stat-major. — 5) „Tractat de tactica infanteriei“ de locot. P. Stamato-pol. — 6) „Studiu asupra tacticii artileriei de campanie, principii de mare tactică și micile operațiuni de rebel“, de căpit. Puica. — 7) Tractat de arta militară“ de căpit. Angelescu.

Almanacul „României June“ a apărut și se află de vândare la societatea „România Jună“. Viena VIII. Lange Gasse Nr. 4 cu prețul de 2 fl. v. a. pentru A.-Ungaria și 5 lei pentru România și străinătate, afară de porto (15 cr. pentru Austro-Ungaria și 70 de bani pentru România).

Diare noue: „Revista teologică“, la Iași, în fiecare duminică sub redacțiunea dlor Const. Erbicean și Drag. Demetrescu, profesori de teologie. — „Emanciparea“ la București, apare de două ori pe lună.

C e e n o u ?

Sciri personale. *Dl I. S. Paul*, un tânăr din Transilvania și stipendist al consistoriului gr. or. din Caransebeș, după ce a făcut rigorosele cu laudă, fu promovat la rangul de doctor în filosofie la universitatea din Budapesta. — *Dl dr. G. Vuica*, după o călătorie științifică pe la băile din Austria, Boemia, Germania și România, după o petrecere îndelungată la expozițiunea higienică din Berlin, a sosit la băile erculiene, unde va petrece totă vera ca medic curant. Dsa ni-a promis un studiu despre expozițiunea din Berlin. — *Dl dr. George Crăinicean* a întreprins o călătorie de studiu prin Bănat și România, de unde va scrie și pentru foia noastră.

Hymen. *Dșora Elena Ispirescu*, fiica dlui Petru Ispirescu, ale cărui scrieri populare sunt gustate cu atâta plăcere și de cetitorii noștri, și dl N. D. Radulescu la 22 maiu ș-au serbat cununia în București. — *Dl Petru Popoviciu* candidat de preot în diecesa Caransebeș ș-a incredințat de soție pe dșora Sofia Gugulean. — *Dl Teodor Pap*, notar cercual în Cheșe lângă Tinca în Biharia, la 7 l. c. ș-a fidațat de soție pe dșora Iosana Leucuța, fiica dlui Ioan Leucuța proprietar în Coroii asemenea în Biharia.

Inaugurarea statuei lui Stefan cel mare la Iași se va face la 5/17 iunie, adică în ziua primă de Rusalii, cu mare pompă. Vor asista represintanții tuturor autorităților și corporațiunilor din țară, în frunte cu Maj. Sa regele, care după aceea va vizita o parte a Moldovei.

Internat pentru studenți în Blaș. Esc. Sa mitropolitul și arhiepiscopul din Blaș dr. Ioan Vancea a dat o probă nouă de generositatea sa, sevărșind un act filantropic pentru care toți omenii de bine îl vor felicita. De mult se simte lipsa în Blaș a unui internat pentru studenți, în care tinerii săraci și diligenți să aibă locuință și hrană gratuită. Esc. Sa, prin o nobilă inspirațiune, vine să suplinească acesta lipsă, dăruiind 30,000 fl. spre a se clădi o casă lângă seminariul teologilor, în care școlarii săraci să pōtă găsi un adăpost sigur. Institutul acesta, în care se vor primi și tinerii cu plată, are să se încheie în anul viitor. Trăiescă demnul arhipăstor!

Petreceri de veră. *In Fabricul Timișorii* societatea română de lectură va arangia a doua zi de Rusalii un iunial în sala „Lerchenfeld“, însoțit de concert. Venitul curat s'a destinat în folosul fondului Societății. — *La Brașov* societatea română de gimnastică și de cântări, a arangiat o convenire socială la otelul „Nr. 1“ care a reeșit foarte bine. Programul musicală a fost bine executat, mai mare efect

au făcut cântecele românesci. Dșora Elena I. Popoviciu a fost aplaudată cu entusiasm, cântând o doină populară. Asemene și compozițiunile dlui G. Dima au fost bine gustate. După concert urmă dantul. — *La Codlea* lângă Brașov tinerimea școlară va arangia la 6/18 iunie o petrecere însoțită de cântări și danț pe colina „Tuțudău“. — *La Blaș* Societatea „Concordia“ va arangia la 18 l. c. petrecere de veră în beroul mitropolitan.

Societatea de lectură a femeilor române din Turda a ținut în 3 iunie st. n. adunarea sa generală și s'a organizat pe baza statutelor sale deja întărite de ministeriu, astfel: Președintă: dna Emilia Raț, vicepreședintă dna Ludovica Moldovan, cassieră dna Victoria Mesaros, controloră dna Amalia Chifa, bibliotecară dna Maria Vladuț, secretari dl Alexandru P. Romanțian. Membrii ordinari în comitetul societății s'au ales dōmnele: Maria Raț, Ana Cămpăan, Ana Ciğărean, Susana Medam, Carolina Bologa, Elena Gat. Suplenți: Ioan Mesaros, Iuliu Vladuț.

Adunare învățătorească. Reuniunea învățătorilor dela școlele gr. or. române din districtul Sibiului va ținē adunarea generală a despărțământului în școlă din Seliște la 6/18 l. c. executând o programă interesantă, compusă din disertațiuni, declamațiuni și cântări.

Urmările corsetului pré strimt. Dilele aceste s'a întâmplat un cas destul de penibil în grădina publică „Prater“, în Viena. Două fete se preumblau la braț pe alea principală. Deodată una din ele, de o frumșețā rară, în vērștă ca de vr'o 18 până la 20 de ani, cădu leșinată în brațele amicei sale. În acesta stare a fost transportată în cea mai deapropē restaurațiune. Doi medici militari, cari din întâmplare se aflau în apropiere, alergară spre a-i da ajutoriul necesar, și după 1½ oră aduseră pe fēta, care părea a fi mōrtă, erăș în simțiri. După opiniunea medicilor cauza acestui adânc leșin a fost stringerea pré tare a corsetului (Mieder). Fēta, după ce s'a recules, a fost dusă cu o trăsură la locuința ei. Întâmplarea acesta servescă de învățatură damelor, cari au obiceiul de a se inceinge pré strins cu corsetul pentru ca să arate cât mai subțiri la taliē.

O universitate germână în Iaponia. Guvernul japones, vedēnd că cheltuehile de voiaju ale studenților japonesi, în Europa, sunt pré mari, și că nici dēnșii nu se află sub o priveghere cuvenită, găsise cu cale de a fondă o universitate japonesă cu profesori germâni, englesi și francesi, învățând fie-care din ei, în limba natală. Fiind că confusiunea limbilor eră pré mare, seu fiind că Germâni au fost mai harnici în disciplină și învățatură, destul că profesorii englesi și francesi au fost concediați și că actualminte toți profesorii la universitatea din Yeddo sunt germâni. Afară de cursul de teologie, tōte ramurile științifice sunt represintate acolo tocmai ca la universitatea din Berlin seu Heidelberg. Universitatea numeră mai mult de o mie de studenți, cari tr'au să se fi fost mai întēiu absolvit cursul de șese ani la gimnasiul germân d'acolo. Esamenele sunt mai grele ca cele din Germania, și cea mai mare parte din studenți alege studiul mediciner, care este în Japonia foarte rentabil, ca celelalte ramuri științifice. Salariul profesorilor este destul de liberală și studenții plătesc pentru dusul și întorsul, o casa de locuit și hrană aproape 30,000 franci lēfă pe an. Ministeriul de construcțiuni publice este asemenea un profesor de drept dela universitatea din Rostock. Și chinesi au fondat de a fondă în curēnd la Peking o universitate germană.

Drepturile femeilor. „Pall Mall Gazette“ anunță că o petițiune iscălită de 108 membri liberali ai Camerei Comunelor prin care cer dreptul electoral în favōrea femeilor care îndeplinesc condițiunile statulare a

foșt înmănată dlui Gladstone. Primul ministru a refușat d'a primii deputațiunea care trebuia să-i remită petițiunea și a scris secretarului seu că de și recunoșce însemnătatea cestiunii, el credea că eră nefolositor d'a se ocupa d'o afacere care nu e destinată a fi supusă deliberațiunilor parlamentului.

Nebunia religioasă. Ierusalimul are privilegiul d'a atrage pe nenorociți cari sânt loviți de nebunia religioasă. In acest moment, se află acolo un oficer engles care percurge orașul, ținând într'o mână un bêt și 'n cealaltă o ôlă; el se oprește din timp in timp pentru a scrie pe ziduri numărul 666 (cifră din Apocalyps) și, de desupt, cuvântul „Dominio”. O femeie germână, care spune că e logodnica lui Christos, circulară odinioară pe strade, înarmată c'un revolver și trăgând asupra ovreilor; apoi ea se coborî spre Iordan, trăi câțva timp pe malurile sale, hrânindu-se cu ierburi și nu întârziă a muri. O Englesă trăiesce într'o cameră espusă spre răsărit, pentru a fi sigură că va vedé „picioarele lui Dumnezeu coborîndu-se asupra muntelui de Maslini. Anul trecut se întelniă pe stradă un om care, in fie-care vineri și Dumineca mai cu sémă, circulară dela un-spre-dece ôre până la amieză, dând o cruce fôrte grea. Pentru a fi fôrte sigur că nu va remâne un minut in întârziere, el staționă, de pe la opt ôre de dimineță, așteptând ca orologiul să sune un-spre-dece. Se mai citeză in sfârșit un American care e convins că nu va muri nici odată și că nu poate fi ucis; el și-a construit o căsuță in impregiurimile Ierusalimului unde trăiesce cu totul singur.

Adunătorii de mucuri de țigară. Se știe care este industria săraçilor adunători de mucuri de țigară. in Germania, in tôte cafenelele și 'n tôte berăriile se află o cutie de metal pusă pe o mésză, in mijlocul stabilimentului. Ori de câte ori consumatorii aprind o nouă țigară, au grija s'arunce in această cutie mucul țigării pe care au fumat-o. Aceste cutii sânt puse in tôte stabilimentele publice d'o societate de binefacere. Produsul vëndării acestor mucuri se întrebuintează pentru cumpărarea de haine la Crăciun copiilor săraci. După raporturile oficiale dice „Journal de Genève”, nouă-spre-dece asociațiuni d'acest fel au adunat, in 1881, 4569 livre de tutun cari s'au vëndut cu 31.250 franci. Cu acești bani s'au cumpărat costumuri complete pentru 1726 copii, plătîndu-se pentru fie-care costum aprôpe câte 18 franci.

Un arbore de 800 ani. Berlinul posedă un arbore fôrte bătrân. El este din specia dîșă „taxus baccata” și se află in grădina Camerei seniorilor (Herrenhaus) și are o vîrstă de peste opt sute ani. Înălțimea lui e d'aprôpe 38 picioare și circonferința de 5 picioare. Ca arbore de pădure, această specie pare cu totul stînsă. Grădina, in care cu uimire vede ori-cine acest arbore, a avut, printre proprietarii sei succesivi, pe tatăl lui Felix Mendelsohn, celebrul compositor, și acolo s'a audît prima esecutare a „Visului unei nopți de vîră”. Când se construi clădirea Camerei de sen-regle Frederic Vilelm IV luă acest venerabil arbore sub protecțiunea sa și astfel îl scuti de distrugere. In 1866 la întorcerea regimentelor de țigari de la mare serbare in acea grădină și de la un alt loc nu fu rădicat chiar sub acel arbore.

Necrolôge. Ciprian G. ... talentatul nostru compositor ... micetat din viață la 6 iunie st. n. la părintele ... Iracliu Porumbescu paroc in comuna Stupca din Bucovina. Dimpună cu familia jelițore și arta musicală română a îmbrăcat

doliu, căci repausatul prin compozițiunile sale a stîrnit cele mai frumoșe speranțe. Durere! speranța această s'a frânt atît de iute! — Paul Banutiu subijde r. in Co-halm a murit la 7 iunie in Sibiu.

Ghicitură de șac

de Emilia C. Nicora.

		in	mênt	stîn-	cer-		
		le	in	s'ar	le		
	Pa-	N.	cin-	și	ge	și	
a	fi	sta-			de	me-	me-
Ian-	L.	ge			cri-	cu	ste-
re-	aș	grôz-	foc	le.	cu.		
	co-	de	la	le:			
	Dun	Eu	ves-	nic			

Se pôte deslegă după săritura calului.

Terminul de deslegare e 27 iunie. Ca totdeuna de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

Poșta Redacțiunii.

Dnei A. B. in C. Cu plăcere.

Dnei M. P. in F. Le-am primit cu bucurie. Complimentele noastre!

Dsiôrei E. C. N. in D. Premiul se dă din partea redacțiunii.

Caractere femeiesci pe scena.

O limbă stricată, care nici nu se pôte corege, căci nici noi nu o înțelegem.

Călindarul săptămănei.

Țiua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Dumine	5 17	(†) Sf. Treime.		4 15	7 48
Luni	6 18	(†) Sf. Treime.		4 15	7 48
Mărți	7 19	Mart. Teodot.		4 15	7 48
Mercuri	8 20	Mart. Teodor Strat.		4 15	7 48
Joi	9 21	Sf. Kiril.		4 15	7 48
Vineri	10 22	Mart. Timotei.		4 16	7 48
Sâmbetă	11 23	Ap. Vartolomeu.		4 16	7 48

La numărul presinte, spre a serbă sîntele Rusalii, alăturăm supplement de jumătate de colă și astfel acest număr cuprinde două côle.

Semestrul prim ianuarie—iunie și treiluniul al doile april—iunie va espiră cu nr. 26. Onorabili nostri abonanți sânt rugați a-și innoi abonamentele de timpuriu, căci abonanții a conto numai ne incurcă socotelile, de aceea noi nici nu putem primi asemenea abonamente.

